

JON

Qotei a tamo bulyosiqqa gago ambleq di soqnej

¹ Tulaŋ nami iŋgi iŋgi kalil brantosaisonbqa Anjam a soqnej. Anjam a Qotei ombla soqneb. Anjam a segi Qotei. ² Tulaŋ nami Anjam a Qotei ombla soqneb. ³ Anjam a siŋgila ti soqnej. Siŋgila dena Qotei na iŋgi iŋgi kalil gereiyej. Iŋgi bei gam bei na brantosai. Iŋgi iŋgi kalil branteleneb qaji di Anjam a segi na gereiyej. ⁴ Anjam a segi ŋambile qa utru. Ŋambile di puloŋ bul. Ŋambile dena tamo uŋgasari naŋgi suwantnjreqnu. ⁵ Puloŋ di ambruq di suwaŋeqnu. Ambru na puloŋ di mosotqa keresai.

⁶ Tamo bei brantej aqa ñam Jon. Qotei na a qarinyonaq bej. ⁷ A bosiqqa puloŋ qa anjam palontoqnej. Di kiyaaqa? Tamo uŋgasari kalil naŋgi aqa anjam qusib puloŋ qa naŋgo areqalo siŋgilatqajqa deqa. ⁸ Jon a puloŋ sai. A puloŋ qa anjam palontqajqa bej. ⁹ Puloŋ di puloŋ bole. A mandamq aisiqa tamo uŋgasari kalil naŋgi suwantnjreqnu.

¹⁰ Anjam a mandamq di soqnej. Aqa siŋgila na Qotei a mandam atej. Ariya tamo uŋgasari mandamq di soqneb qaji naŋgi a qa poinjrosai. ¹¹ A aqa segi qure utruq ainaqa aqa leŋ qujai naŋgi a areiyosai. ¹² Ariya tamo uŋgasari a areiyosib aqa ñam qa naŋgo areqalo siŋgilateb qaji naŋgi a na giltjnрнаqqa naŋgi Qotei aqa aŋgro tintiŋ branteb. ¹³ Ai abu na ŋambabtnjro qaji naŋgoq dena naŋgi Qotei aqa aŋgro brantosai. Naŋgo segi areqalo na

nanği Qotei aqa anğro brantosai. Tamo bei aqa areqalo na dego nanği Qotei aqa anğro brantosai. Qotei a segi na marnaqa nanği aqa anğro tıntın branteb.

¹⁴ Anjam di a tamo bulyosiqa gago ambleq di soqnej. Sonaqa iga aqa ñam koba ti aqa singila koba ti unem. A segi qujai Qotei aqa Njiri. A iga qa are tulan boleiyeqnu. A segi anjam bole qa utru. ¹⁵ A qa nami Jon a anjam palontoqnsiqa endegsi leleñoqnej, “E nami maroqnem, “Tamo di a ijo qoreq na bqas. E ñambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulan bunbejunu.’ ”

¹⁶ Qotei aqa Njiri a iga kalil qa are tulan boleiyeqnu. Aqa kumbra dena a na iga tulan geregereigeqnu. ¹⁷ Bole, nami Qotei a Moses aqa wau na iga dal anjam egej. Ariya Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are boleiyosiqa anjam bole egej. ¹⁸ Tamo bei na Qotei aqa ulatamu unosai. Qotei aqa Njiri a na qujai iga Qotei osorgej. Qotei aqa Njiri a segi Qotei. A aqa Abu aqa areq di sosiq beteryejunu.

Jon yansnjro qaji a anjam palontoqnej

¹⁹ Bati bei Juda tamo kokba nanği na atra tamo ti Livai nanği ti qarınjnabqa Jerusalem qure uratosib Jon aqa areq gilsib nenemyeb, “Ni tamo yai?” ²⁰ Ariya Jon a anjam ulitosai. A segi qa ubtosiqa minjrej, “E Kristus sai.” ²¹ Onaqa nanği na olo nenemyeb, “Deqa ni tamo yai? Ni Elaija kiyoy?” Onaqa a na minjrej, “Sai.” Onaqa nanği na olo nenemyeb, “Ni Qotei aqa medabu o tamo iga a qa tariñeqnum qaji tamo de kiyoy?” Onaqa a na kamba minjrej, “Sai. E a sai.” ²² Deqa olo

nenemyeb, “Ni tamo yai? Ni segi qa kiyersi mareqnum di geregere mergimqa iga olo aisim tamo nanği iga qarınqonub qaji di minjrqom.” ²³ Onaqa Jon na minjrej, “Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a anjam endegsi nenğrenyej, ‘Tamo bei a wadau sawaq di tulañ leleñoqnsim tamo unğasari nanği minjroqnaqas, ‘Tamo Koba a bqaajqa gam gereiyeti.’” Aisaia a nami anjam degsi nenğrenyej. Gam gereiyqa tamo agi e segi.”

²⁴ Tamo nanği di Farisi nanği na qarınjnab Jon aqaq gileb. ²⁵ Deqa nanği olo Jon nenemyeb, “Ni Kristus sai. Ni Elaija sai. Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo di sai. Deqa ni kiyaaqa tamo unğasari nanği yansnjreqnum?” ²⁶ Onaqa Jon na kamba minjrej, “E ya na nanği yansnjreqnum. Ariya nunğo ambleq di tamo bei unu. Niği a qa qaliesai. ²⁷ A ijo qoreq na bqa. A ñam ti unu. E ñam saiqoji. Deqa e na a kaŋalyqajqa e tamo bolesai.” ²⁸ Jon a Betani qureq di nanği anjam degsi minjroqnej. Betani qure di Jordan ya taqal beiq di unu. Dia Jon na tamo unğasari nanği yansnjroqnej.

Yesus a Qotei aqa Kaja Du

²⁹ Nebeonaqa Yesus a walwelosiq Jon aqa areq beqnaqa unsiq marej, “Niği uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du. A na qujai tamo unğasari mandamq endi unub qaji nanğo une kobotetnjrqas. ³⁰ E tamo deqa nami endegsi merñoqnem, ‘A ijo qoreq na bqa. E nambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulañ buñbejunu.’ ³¹ E nami a qa qaliesai. Ariya Israel nanği a qa qalieqajqa deqa e bosim ya na tamo unğasari nanği yansnjreqnum.”

³² Jon a nanġi degsi minjrasiqa olo minjrej, “Qotei aqa Mondor a lan ġure uratosiq binon bulosiq mandamq aisiqa Yesus aqa gateq di awoonaq e unem. ³³ E nami Yesus qa qaliesai. Ariya Qotei agi e ya na tamo unġasari nanġi yansnrqajqa qarinqej qaji a na merbej, ‘Ijo Mondor Bole a aisim tamo bei aqa gateq di awoamqa ni unqam. A na qujai Mondor aqa sinġila na tamo unġasari nanġi yansnjroqnas.’ ³⁴ Qotei na e degsi merbonaqa e tamo di unsim marem, ‘Bole, a Qotei aqa Niri.’ ”

Tamo qalub nanġi Yesus dauryeb

³⁵⁻³⁶ Olo nebeonaqa Jon aqa anġro aiyel nanġi ti koba na tigelesonabqa Yesus a walwelosiq gileqnaqa Jon na unsiqa nanġi aiyel minjrej, “Niġi uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du.” ³⁷ Degsi minjrnaqa nanġi aiyel Jon dauryqa uratosib olo Yesus dauryosib gileb. ³⁸ Onaqa Yesus a bulosiq nanġi aiyel a dauryosib beqnaqqa unjrasiqa nenemnjrej, “Niġi aiyel kiyaaqa e daurbeqnaq?” Onaqa minjeb, “Rabai, ni tal qabia unum?” Ñam “Rabai” di Hibru anjam. Gago anjam, “Qalie Tamo Koba.” ³⁹ Onaqa Yesus na nanġi aiyel minjrej, “Niġi bosib ijo tal uniy.” Onaqa nanġi Yesus dauryosib gilsib tal a soqnej qaji di uneb. Unsib seġ bati 4 onaq bilaqtej deqa nanġi a ombla soqneb.

⁴⁰ Tamo aiyel Jon aqa anjam qusib Yesus dauryeb qaji bei aqa ñam Andru. A Saimon Pita aqa was. ⁴¹ A Yesus uratosiq walwelosiq aqa was Saimon itosiq minnej, “Iga Mesaia unonum.” Ñam “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.” ⁴² Degsi minjsiqa Saimon osiq Yesus aqa areq osi gilej. Onaqa Yesus na Saimon unsiqa minnej, “Ni

Saimon. Ni Jon aqa ɲiri. Bunuqna ino ñam Sifas mermogñqab.” Ñam “Sifas” di Hıbru anjam. Gago anjam, “Pita.” Aqa damu, “Menıñ.”

Yesus a Filip Nataniel wo nanđi metnjrej

⁴³ Olo nebeonaqa Yesus a Galili sawaq gilqa osıqa tamo bei aqa ñam Filip itosiq minjej, “Ni e daurbe.” ⁴⁴ Filip a Betsaida qure qaji. Di Andru Pita wo nanđo qure utru. ⁴⁵ Onaqa Filip a aisıqa tamo bei aqa ñam Nataniel itosiq minjej, “Ni au. Iga tamo a qa nami Moses marsiq dal anjamq di nenđrenyej qaji a unonum. Qotei aqa medabu o qaji tamo nanđi dego a qa maroqnsib nenđrenyoqneb. Tamo di Yesus Nasaret qure qaji. A Josep aqa ɲiri.” ⁴⁶ Onaqa Nataniel na kamba Filip minjej, “Nasaret di qure kiñala. Di qure kobaquja sai. Tamo bole bei a qure dena brantqa kere kiyo?” Onaqa Filip na minjej, “Ni bosim tamo di unime.”

⁴⁷ Onaqa Nataniel a walwelosiq Yesus aqa areq beqnaqa unsiqa a qa marej, “Niñgi uniy. Tamo di a Israel tamo bolequja. A gisañ anjam marosaieqnu.” ⁴⁸ Onaqa Nataniel na Yesus nenemyej, “Ni kiyersi e qa qalieonum?” Onaqa Yesus na kamba minjej, “Filip a ni metmosaisonaga ni qura utruq di awesonamqa e ni numonum.” ⁴⁹ Onaqa Nataniel a Yesus aqa anjam di qusiqa minjej, “O Qalie Tamo Koba, ni degsi maronum deqa e poibqo, ni Qotei aqa ɲiri. Ni Israel nanđo Mandor Koba.” ⁵⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni qura utruq di awesonam e ni numonum e degsi ubtosim mermonumqa ni qusim ino areqalo e qa sıngilatunum e? Di ijo sıngila kiñala segi e

babtonum. Bunuqna e ijo siŋgila kokba babtoqnit ni unoqnaqam.” ⁵¹ Osiqa naŋgi kalil minjrej, “Niŋgi quiy. E bole merŋgwai. E segi Tamo Anġro. Deqa bunuqna laŋ waqamqa Qotei aqa laŋ anġro naŋgi ijo jejamuq na laŋ qureq oqoqnsib olo mandamq aiyoqrib niŋgi unjrqb.”

2

Tamo bei uŋa baŋ ojqa bati brantej

¹ Bati aiyel koboonaqa Kana qure agi Galili sawaq di unu dia tamo bei uŋa baŋ ojqa bati brantej. Deqa tamo uŋgasari naŋgi koroosib iŋgi goiyeb. Anjam qarinyonab Yesus aqa ai a koro deq gilej. ² Yesus aqa anġro naŋgi ti dego metnjrnab koro deq gileb. ³ Koroosib iŋgi uyeqnabqa wain saiinjrnaba Yesus aqa ai na minjej, “Naŋgi wain saiinjrqo.” ⁴ Onaqa Yesus na minjej, “Ai, di ino wau. Di ijo wau sai. Ijo wauqa bati brantosaiunu.” ⁵ Onaqa aqa ai na kaŋgal tamo naŋgi endegsi minjrej, “Yesus a anjam kiye merŋgimqa di dauryiy.”

⁶ Tal dia ya nobu 6 kokba meniŋ na gereiyo qaji ateleŋonab soqneb. Juda naŋgi Qotei pailyqa oqnsib ya nobu dena ya tigoqnsib naŋgo baŋ ti jejamu ti yansoqneb. Deqa ya nobu di ateleŋonab soqneb. Ya nobu quja quja 100 lita. ⁷ Ariya Yesus na kaŋgal tamo naŋgi minjrej, “Ya nobu di maqteleniy.” Onaqa naŋgi ya nobuq di ya qameleŋonab maqej. ⁸ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ya bei tigsib osi gilsib goiyo lanja a yiy.” Onaqa kaŋgal tamo naŋgi Yesus aqa anjam di dauryosib ya bei tigsib osi gilsib goiyo lanja a yeb. ⁹ Ya di Yesus na bulyonaq wain babej. Wain babonaqa goiyo lanja a uyo

oneiyosiq marej, “Endi wain bolequja.” Wain di qabe na bej di a qaliesai. Kanjal tamo ya tige b qaji nanği segi qalie. Onaqa goiyo lanja a na tamo uña bañ oje b qaji di metonaq aqa areq bonaq minje b, ¹⁰ “Bati gaigai tamo nanği inği goiyoqnsib wain qaqa tin bole namo tamo nanği anainjreqnab uyeq nab. Uyeq nab olo bunu wain qaqa tin bolesai di anainjreqnub. Ariya ni degyosai. Ni wain qaqa tin bole tentosim namo wain qaqa tin bolesai anainjronum uyonub olo bunu wain qaqa tin bole anainjronum.”

¹¹ Yesus a Kana qureq di mañwa di babte b. Kana qure agi Galili sawaq di unu. A nami mañwa bei babtosaioqne b. Bati di qujai a na mañwa babtqa utru ate b. Mañwa dena a na aqa segi ñam koba ti aqa siñgila koba ti boleq ate b. Onaqa aqa anğro nanği mañwa di unsibqa a qa naño areqalo siñgilate b.

¹² Ariya uña bañ ojqa bati di koboonaqa Yesus aqa was nanği ti aqa anğro nanği ti aqa ai koba na Kana qure uratosib Kaperneam qureq gile b. Gilsib dia bati qudei soqne b.

Tamo nanği atra tal miligiq di inği inği qarinyoqne b

¹³ Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanği ele ne b. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomonaqa Yesus a Jerusalem aije b. ¹⁴ Aisiq atra tal kobaquja miligiq gile b. Gilsiqqa ñam ate b di tamo nanği na makau ti kaja ti binon ti qarinyeqnabqa tamo qudei na awaiyeq nab unjre b. Silali piloqne b qaji tamo nanği naño awo jaramq di awesosib silali pileq nabqa nanği dego Yesus na unjre b. ¹⁵ Unjrsiqqa raunğa osiq

dena toqon gereiyosiq ganinyoqnsiq nanqi kalil nanqo kaja ti nanqo makau ti winjrnaqa atra tal uratosib jaraiyeb. Silali piloqneb qaji tamo nanqi dego winjrsiq nanqo awo jaram bilbelyosiq silali bimblenyetnjrej. ¹⁶ Osiqa tamo nanqi binon qarinyoqnsibqa dena silali oqneb qaji nanqi endegsi minjrej, “Ningi binon di elenjosib jaraiyy. Ningi na ijo Abu aqa tal endi ingi qarinyo tal bulyaib.” ¹⁷ Onaqa Yesus aqa anqro nanqi aqa kumbra di unsibqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji deqa olo are qaleb. Agi nami endegsib nengrenyeb, “O Abu, e ino tal qa tulan arearetbqo. Deqa e ino tal bole sqajqa singilaeqnum.”

¹⁸ Yesus na tamo nanqi di winjrnaqa Juda tamo kokba nanqi unsibqa deqa nenemyeb, “Ni manwa kiye babtım dena iga poigwas, ni Qotei aqa ñam na kumbra endi yeqnum?” ¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi na atra tal kobaquja endi konqrontibqa bati qalub qa e olo tigeltqai.” ²⁰ Onaqa nanqi na minjeb, “Atra tal endi gereiyeq nab wausau 46 koboej. Ni kiyaqqa bati qalub qa olo tigeltqa maronum? Keresai.”

²¹ Yesus a atra tal qa marej di aqa segi jejamu sigitosiqa yawo anjam marej. ²² Deqa bunuqna a subq na tigelonaqa aqa anqro nanqi aqa anjam deqa olo are qalsibqa Qotei aqa anjam nami nengrenyeb qaji deqa poinjrnaqa Yesus qa nanqo areqalo singilateb.

Yesus a tamo kalil nanqo kumbra qa qalie bole

²³ Qotei a nami Israel nanqi Isip sawaq di padalqa laq nabqa nanqi elenjej. Deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Yesus a Jerusalem

di sosiqa manwa babteqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanği unoqnsib aqa ñam qa nanço areqalo singilatoqneb. ²⁴ Ariya Yesus a nanği areinjrosai. A tamo kalil nanği qa qalie bole. ²⁵ A powo bei qa truquosaieqnu. Deqa tamo bei na tamo nanği qa ubtosim Yesus minjaiq. A segi tamo nanço areqalo qalie bole.

3

Nikodemus a qolo Yesus ombla anjam qaireb

¹ Jerusalem dia tamo bei soqnej aqa ñam Nikodemus. A Farisi tamo. A Juda nanço gate bei. ² A qolo Yesus aqa areq bosıqa minnej, “O Qalie Tamo Koba, ıga qalieonum, ni powo tamo bole. Ni Qotei aqaq na bem. Qotei a ni singila emosai qamu manwa ni yeqnum qaji di ni babtqa keresai qamu.”

³ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E bole mermqai. Tamo bei a anğro mom bunuj bulosim ñambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai. Deqa a Qotei unqa keresai.” ⁴ Onaqa Nikodemus na nenemyej, “Tamo a qeliqo di a kiyersim olo aqa ai miligiq aisim anğro mom bulosim ñambabqas?”

⁵ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E bole mermqai. Tamo bei a ya na ti Qotei aqa Mondor na ti anğro mom bunuj bulosim ñambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai. ⁶ Niği nunço ai abu nanço jejamuq dena ñambabeqnu deqa niği mandam tamo unub. Ariya Qotei aqa Mondor na tamo bei ñambabtqas di a mondor ti sqas. ⁷ E ni mermonum, ‘Niği anğro mom bunuj

bulosib nambaboiy.’ Ni ijo anjam di qusim pruguge-taim. ⁸ Jagwa a segi puyoqnsiqqa sawa sawaq gileqnaqa ni aqa anjam ato queqnum. Ariya a qabe na kiyo boqnsiq qabiteqnu di ni qaliesai. Tamo kalil Qotei aqa Mondor aqa singila na angro mom bunuj bulosib nambabeqnu qaji nanji kere dego.”

⁹ Onaqa Nikodemus na olo Yesus nenemyej, “Kumbra di kiyersi brantqas?” ¹⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni Israel nanjo qalie tamo koba. Ni kiyaaq ijo anjam endeqa poimosai? ¹¹ E bole mermqai. Anjam iga qalieonum qaji deqa mareqnum. Kumbra iga uneqnum qaji deqa saeqnum. Ariya ninji gago anjam endi ojosaieqnu. ¹² Endego e mandam qa anjam merngonumqa ninji qusib nunjo areqaloq di singilatqab. Deqa e lan qure qa anjam dego merngit ninji kiyersib nunjo areqaloq di singilatqab? ¹³ Tamo bei a lan qureq oqosai. E Tamo Angro e segi qujai lan qureq dena mandamq aiyem. ¹⁴ Nami Moses a wadau sawaq di sosisiq a amal sigitosiq soqtosisiq gainte. Dego kere e Tamo Angro soqtbosib gaintqab. ¹⁵ Amqa tamo kalil e qa nanjo areqaloq singilatqab qaji nanji nambile gaigai sqab.

¹⁶ “Qotei aqa Niri qujai unu. Qotei na tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanji tulaj qalaqalainjrsiq deqa aqa segi Niri qujai di nanji enjrej. A endegsi are qalej, “Tamo ungasari nanji ijo Angro qa nanjo areqaloq singilatqab di nanji padalqasai. Nanji nambile gaigai sqab.’ Qotei a degsi are qalsiq deqa aqa segi Niri qujai nanji enjrej. ¹⁷ Qotei a tamo ungasari man-

damq endi unub qaji nanngo une qa peginjrqqa marsiq aqa Njiri qarinyosai. A nanngi elejam nanngi padalaib deqa osiq aqa Njiri qarinyonaq mandamq aiyej. ¹⁸ Tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnuq qaji nanngi Qotei na peginjrqasai. Ariya tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilatosai qaji nanngi Qotei na peginjrqas. Di kiyaaqa? Nanngi aqa segi Njiri qujai aqa ñam qa nanngo areqalo singilatosai deqa. ¹⁹ Qotei na tamo ungasari nanngi di peginjrqas di aqa utru agiende. Puloŋ a mandamq ainaqa nanngi ambru qa arearetnjroqnej. Nanngi puloŋ qa arearetnjrosai qnej. Di kiyaaqa? Nanngi kumbra uge yoqneq deqa. ²⁰ Tamo ungasari kalil kumbra uge yeqnuq qaji nanngi puloŋ jeuteqnuq. Nanngo kumbra uge di puloŋ na boleq ataim deqa nanngi puloŋ aqaq bosaieqnuq. ²¹ Ariya tamo ungasari anjam bole dauryeqnuq qaji nanngi puloŋ aqaq beqnuq. Boqnsib wau bole bole yeqnaqqa tamo nanngi unoqnsib mareqnuq, 'Bole, nanngi Qotei aqa singila na wau di yeqnuq.' "

Jon yansjro qaji a Yesus qa anjam palontoqnej

²² Bati bei Yesus aqa angoro nanngi ti walwelosib Judia sawaq gileb. Gilsib dia sosibqa Yesus na tamo ungasari nanngi yansjroqnej. ²³ Jon yansjro qaji a Aion qureq di sosisqa a dego tamo ungasari nanngi yansjroqnej. Aion qure di Salim qure jojomq di unu. Dia ya koba soqnej deqa tamo ungasari nanngi Jon aqa areq beqnaqqa a na yansjroqnej. ²⁴ Herot na Jon tonto talq di waiyosaisoqnej deqa Jon a kumbra di yoqnej.

²⁵ Bati bei Jon aqa angoro qudei nanngi Juda tamo bei ti jejamu yanso kumbra qa anjam na qoto-

qneb. ²⁶ Osib nanği Jon aqa areq gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, nami tamo ni ombła Jordan ya taqal beiq di sosibqa ni a qa anjam maroqnem qaji bini tamo unğasari kalil nanği aqa areq gileq nabqa a na yansnjreqnu. Nanği inoq bosaieq nub.” ²⁷ Onaqa Jon na kamba minjrej, “Qotei lañ qureq di unu qaji a na iga inği bei egwasai di iga inği bei oqa keresai. ²⁸ Niñgi segi ijo anjam bei quoqneb. Agi e merngoqnem, ‘E Kristus sai. Qotei na e namoqna qarınbonaq e Kristus bqajqa gam gereiyetem.’ ²⁹ Tamo uña bañ ojqaş qaji a segi na uña di oqaş. Aqa was a laña qalaq di tigelesosimqa tamo uña bañ ojqaş qaji aqa anjam quoqnaş. Qusimqa tulañ areboleboleiyqaş. Dego kere e bini tulañ areboleboleibqa. ³⁰ Kristus aqa ñam tulañ kobaqaş. Ijo ñam aguq aiqaş.” Jon na aqa anğro nanği degsi minjrej.

³¹ Tamo lañ qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na inği inği kalil tulañ buñnjrejunu. Mandam qaji tamo unğasari nanği mandam endeqa kumbra yoqnsib anjam mareq nub. Ariya tamo lañ qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na inği inği kalil tulañ buñnjrejunu. ³² Kumbra a uneqnu qaji a deqa saeqnu. Anjam a queqnu qaji di a na babtosiq mareqnu. Ariya mandam qaji tamo unğasari nanği aqa anjam di ojosaieq nub. ³³ Tamo unğasari Yesus aqa anjam di ojeq nub qaji nanği a qa nanğo areqalo singilatoqnsib mareq nub, “Bole, Qotei a anjam bole qa utru.” Nanği degsib mareq nub. ³⁴ Tamo Qotei na qarınyej qaji a Qotei aqa anjam babtosiq mareqnu. Di kiyayaqa? Qotei na aqa Mondor a torei yekritej deqa. A na aqa

Mondor potosiq taqal bei segi Yesus yosai. ³⁵ Abu na aqa segi Niri qalaqalaiyeqnu deqa a na inği inği kalil aqa banq di atelenej. ³⁶ Tamo unğasari Qotei aqa Niri qa naŋgo areqalo singilateqnu qaji naŋgi ɲambile gaigai sqab. Ariya tamo unğasari Qotei aqa Niri aqa anjam dauryqa urateqnu qaji naŋgi ɲambile itqasai. Qotei aqa minjin naŋgoq di sqas.

4

Yesus a Samaria uña bei wo anjam maroqneb

¹⁻³ Farisi naŋgi endegsib queb, “Yesus a Jon bunyosiqqa tamo unğasari tulan gargekoba yansjreqnaqa naŋgi a dauryeqnu. Jon a tamo gargekoba yansjrosaiqnu.” Farisi naŋgi degsib queb. Bole, Yesus a segi na tamo unğasari naŋgi yansjrosaiqnej. Aqa aŋgro naŋgi na yansjroqneb. Tamo Koba Yesus a qalieej, Farisi naŋgi degsib queb. Deqa a Judia sawa uratosiqqa olo Galili sawaq gilej. ⁴ A gam dauryosiqqa Samaria sawa amble potosiqqa walweloq gilej.

⁵ Gilsiq Samaria naŋgo qure kiñala bei aqa ñam Sikar di brantej. Qure qalaq di mandam mutu bei soqnej. Mandam mutu di Jekop a nami aqa ɲiri Josep yej. ⁶ Ya uyqajqa sub dia soqnej. Ya sub di Jekop a nami bogej qaji. Yesus a walweloq qanam jige seŋ bati 12 onaqa aqa jejamu asgiyon-aqa aqaratqa osiqqa ya sub qalaq di awoej.

⁷⁻⁸ Onaqa aqa aŋgro naŋgi inği awaiyqa marsib qure miligiq aiyeb. Aiyeqnaqqa Samaria uña bei a ya tugwajqa bej. Bonaqa Yesus na minnej, “Ya gambaŋ tigsim e anaibe.” ⁹ Onaqa Samaria uña dena Yesus kamba minnej, “Ni Juda tamo.

E Samaria uña. Deqa ni kiyaaqa e merbonum, ‘Ya gamban tigsim e anaibe?’” Uña na degsiqa Yesus minjej. Di kiyaaqa? Juda nanji Samaria nanji ti koba na anjam marosaieqñub. ¹⁰ Onaqa Yesus na uña di minjej, “Ni inji bole Qotei na laña emqajqa di qalieosim qamu tamo ni na ya tigsim anaiyqajqa mermqo qaji a qa poimqo qamu ni e merbimqa ñambile gaigai sqajqa ya anaimonum qamu.” ¹¹ Onaqa uña dena minjej, “O Tamo Koba, ni ya tugwajqa gamban saiqoji. Ya sub endi tulan guma koba. Deqa ni qabe na ñambile gaigai sqajqa ya di oqam?” ¹² Gago moma utru Jekop a nami ya sub endi bogsiqa gago moma nanji enjrej. A sub endena ya uyoqnej. Aqa angro nanji ti aqa makau ti aqa kaja ti nanji dego sub endena ya uyoqneb. Ni na gago moma utru Jekop bunyqam kiyo?” ¹³ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Tamo nanji sub endena ya uyoqnqab di nanji olo bunu ya qarnjroqñas. ¹⁴ Ariya e na tamo nanji ya anainjrqai di nanji bunu ya qarnjrqasai. Ya e na anainjrqai di nanji uyibqa nanjo are miligiq di ya ani bul polyoqñimqa nanji ñambile gaigai sqab.” ¹⁵ Onaqa uña dena Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na ya di anaibimqa e olo ya qarboqnqasai. Amqa e olo bosiy sub endena ya tugoqnqasai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Ni mati aisim ino gumbulun metosim niñgi ombla endeq boiy.” ¹⁷ Onaqa uña na minjej, “E gumbulun saiqoji.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni gumbulun saiqoji di kere maronum. ¹⁸ Ni nami gumbulun 5 osim uratnjrem. Ariya tamo ni bini ombla unum qaji di ino gumbulun sai. Deqa ino anjam di bole.”

¹⁹ Onaqa uña dena minjej, “O Tamo Koba, ni anjam di ubtosim merbonum deqa e poibqo, ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. ²⁰ Gago moma nanği nami manaq endi korooqnsib Qotei qa louoqneb. Ariya Juda nanği mareqñub, ‘Qotei qa louqajqa sawa qujai agi Jerusalem.’ ”

²¹ Onaqa Yesus na olo minjej, “O uña, e ni anjam bei mermit ni qusim poimeme. Anjam agiende. Bati bei brantimqa manaq endi ninği Abu qa louoqñqasai. Jerusalem dia dego ninği Abu qa louoqñqasai. ²² Ninği Samaria qaji. Deqa ninği Abu qa loueqñub qaji a qa geregere poingosai. Ariya iga Juda qaji. Deqa iga Abu qa loueqñum qaji a qa geregere poiqeñnu. Di kiyaga? Abu na tamo unğasari nanği elenqajqa utru agi Juda iga segi. ²³ Ariya bati bei brantimqa tamo nanği Mondor na ti anjam bole na ti Abu qa louoqñqab. Osib nanğo lou dena nanği Abu qa bole louoqñqab. Yim Abu a nanği qa tulañ areboleboleiyqas. Bati di agi brantqo. ²⁴ Qotei a segi Mondor. Deqa tamo nanği Qotei qa louqa oqnsib Mondor na ti anjam bole na ti louoqñqab di nanği Qotei qa bole louoqñqab.” ²⁵ Onaqa uña dena Yesus minjej, “E qalie, Mesaia a bqas.” “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.” Osiqa Yesus minjej, “Mesaia a bosimqa Qotei aqa anjam kalil ubtosim mergekritqas.” ²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Mesaia agi e segi. Aqo ombla anjam mareqñum.”

²⁷ Yesus a uña degsi minjnaqa aqa anğro nanği olo qureq na bosibqa a uña de wo anjam mareqñab unsibqa tulañ prugugeteb. Ariya nanği Yesus nenemyosai, “Ni kiyaga uña de wo an-

jam mareqnub?” Degyosai. ²⁸ Onaqa uña dena aqa ya nobu uratosiqa olo qure miligiq aisiqa tamo ungasari nanği minjrej, ²⁹ “Ninği bosib tamo di uniy. E kumbra nami yoqnem qaji di a na ubtekritqo. Tamo di a Kristus kiyo?” ³⁰ Degsi minjrnaqa nanği qure uratosib Yesus unqajqa beb.

³¹ Beq nabqa Yesus aqa anğro nanği na minjeb, “O Qalie Tamo Koba, ni bosim inği uye.” ³² Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo inği uyo bei unu di ninği qaliesai.” ³³ Onaqa aqa anğro nanği aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Tamo bei na inği bei osi bosiq anaiyqo kiyo?” ³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei e qarınbej qaji aqa areqalo e dauryosiy aqa wau kobotqai. Ijo inği uyo bole agide.

³⁵ “Ninği mareqnub, ‘Bai qolqe koboeqnaqa inği melieqnu.’ Ninği degsib mareqnub. Ariya e na ninği yawo anjam bei endegsi mernğwai. Ninği inği wauq di nam atsib inği meliosiq unu di unqab. ³⁶ Tamo inği meli gentoqnsib koroiyeqnub qaji nanği awai eqnub. Nanço awai agi nanği nambile gaigai sqab. Deqa tamo nanği inği yageqnub qaji ti tamo nanği inği meli genteqnub qaji ti koba na areboleboleinjrğas. ³⁷ Deqa anjam endi bole, ‘Tamo bei na inği yagwas. Olo tamo bei na inği meli gentqas.’ ³⁸ E ninği qarınğonumqa gilsib wau ninği na wauosai qaji dena inği eleneqnub. Tamo qudei nanği nami waukobaeb. Ariya ninği lanğa gilsib inği eleneqnub.”

³⁹ Uña dena Samaria tamo ungasari gargekoba qure dia soqneb qaji nanği Yesus qa sainjrnaq qusibqa Yesus qa nanço areqalo sinğilateb. Di kiyaaqa? Uña na minjrej, “Kumbra kalil e nami

yoqnem qaji di tamo dena ubtekritqo.” ⁴⁰ Degsi minjrnaq qusibqa Yesus aqa areq bosib minjeb, “Ni gago qureq endi iga koba na sqom.” Degsi minjnabqa Yesus a bati aiyel nanqo qureq di soqnej. ⁴¹ Sosiqa Qotei aqa anjam palonteqnaqa tamo unqasari gargekoba nanqi aqa anjam quoqnsib poinjreqnaqa a qa nanqo areqalo sinqilatoqneb. ⁴² Deqa nanqi na unqa di minjeb, “Ni Yesus qa anjam mergonam qusim gago areqaloq di sinqilatam. Sinqilatosim sonamqa a segi na olo anjam mergwo qusim turtosim gago areqalo a qa torei sinqilatonum. Osim deqa iga endegsi poigwo, ‘Bole, Yesus a na qujai tamo unqasari mandamq endi unub qaji nanqi elenqas.’ ”

Yesus na Rom nanqo tamo gate aqa niri boletej

⁴³ Onaqa bati aiyel koboonaqa Yesus a qure di uratosiqa walweloziq Galili sawaq gilej. ⁴⁴ A segi nami endegsi marej, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnaqas di nanqi aqa anjam quetqa asginjrqa. Deqa a qure dia nam saiqoji sqas.”

⁴⁵ Yesus a Galili sawaq di brantonaqa tamo unqasari sawa dia soqneb qaji nanqi a qa tulan areboleboleinjrej. Di kiyaaqa? Nami Juda nanqo yori bati koba qa Yesus a Jerusalem dia manwa babteqnaq nanqi unoqneb deqa.

⁴⁶ Ariya Yesus a olo Kana qureq aiyej. Qure di agi Galili sawaq di unu. Qure dia nami Yesus a ya bulyonaqa wain babej. Aisiq di sonaqa Kaperneam qureq di Rom nanqo mandor aqa tamo gate bei aqa niri makobaiyonaq neiesoqnej.

⁴⁷ Deqa tamo gate di Yesus a Judia sawa uratosiq

bosiq Galili sawaq di soqnej di qusiqa walwelosiq aqa areq aisiq pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ijo angro a moiqa laqnu. Deqa ni bosim a boletime.”⁴⁸ Onaqa Yesus na tamo di minjej, “Ningi ijo manwa bei nungo nmandamu na unqasai di ningi e qa nungo areqalo singilatqasai.”⁴⁹ Onaqa tamo dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni boqujat. Ijo angro a moiyo uge.”⁵⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Ni gile. Endego ino angro a boleqo nambile unu. A moiqasai.” Onaqa a Yesus aqa anjam di qusiqa bole qa marsiq gilej.

⁵¹ A gileqnaqa aqa kanjal tamo qudei nanji aqa talq dena bosib gamq di turosib minjeb, “Ino angro a boleosiq nambile unu.”⁵² Onaqa a na nenemn-jrej, “Sej bati gembu a boleqo?” Onaqa minjeb, “Ya qanam sej bosiq inji uyo bati tinyonaqa aqa jejamu kankan koboonaqa a bolelej.”⁵³ Degsi minjnabqa a qalieej, sej bati deqa tintinj Yesus na minjej, “Endego ino angro a boleqo nambile unu. A moiqasai.” A degsi qalieosiq deqa a Yesus qa aqa areqalo singilatej. Tamo kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanji dego Yesus qa nanjo areqalo singilateb.⁵⁴ Yesus a Judia sawa uratosiq bosiq Galili sawaq di sosiqa bati deqa a manwa di yej. A nami Galili sawaq di manwa bei yosaiognej. Aqa manwa qujai nami yej qaji agi a ya bulyonaq wain babej.

5

Yesus a ma tamo bei boletej

¹ Bati bei Yesus a Juda nanjo yori bati koba unqa marsiqa Jerusalem aiyej.

² Jerusalem dia ya kuru bei soqnej. Ya kuru di kaja nanjo siranme qalaq di soqnej. Ya kuru di aqa ñam Betesda. Di Hibru anjam na mareqñub. Ya kuru areqsi jagwa oqajqa tal kiñilala 5 soqñeb. ³ Tal dia tamo ma ti, tamo ñam qandimo, tamo siñga uge, tamo jejamu lainjro qaji tulan gargekoba soqñeb. Nanji ya anñilqajqa tariñoqñeb. ⁴ Bati qudei Tamo Koba aqa lan angro ya kuru miligiq aiyuqñsiqa ya enteqnaqa anñiloqnej. Ya anñiloqñimqa tamo a namo yaq aiqas qaji aqa ma koboqas. Utru deqa nanji ya anñilqajqa tariñoqñeb.

⁵ Ariya bati deqa tamo bei wausau 38 ma ti soqnej qaji a dia tariñoqnej. ⁶ Onaqa Yesus na tamo di ñeiesonaq unsiqa a bati olekoba ma de ti soqnej di qalieosiqa nenemyej, “Ni boleqajqa are unu e?”

⁷ Onaqa minjej, “O Tamo Koba, ya anñiloqñimqa tamo yai na e aqaryaibosim urur yaq osi aiqas? Tamo dego bei sosai. E aiqa yeqnam ma tamo qudei nanji e bunboqñsib namo yaq aiyeqñub.” ⁸ Onaqa Yesus na minjej, “Ni tigelosim ino sapera qoboiyosim walwel.” ⁹ Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa jejamu boleonaqa a tigeluqujatosiq aqa sapera qoboiyosiqa walwelosiq gilej.

Bati di Juda nanjo yori bati. ¹⁰ Deqa Juda tamo kokba nanji na tamo boleej qaji di unsib minjeb, “Bini yori bati. Iga wauqa getento. Deqa ni ino sapera qoboiyaim.” ¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo e boletbqo qaji a na merbqo, ‘Ni ino sapera qoboiyosim walwel.’ ” ¹² Degsi minjrnaqa nanji na nenemyeb, “Tamo yai na ni mermqo, ‘Ni ino sapera qoboiyosim walwel?’ ” ¹³ Onaqa a na minjrej, “Tamo e boletbqo qaji aqa ñam di e qaliesai.”

A nanği degsi minjrej. Di kiyaaqa? Tamo gargekoba sonab Yesus a nanžo ambleq na ulanęj.

¹⁴ Onaqa nebeonaqa Yesus a atra tal miligiq gilsıqa tamo di itosiq minjrej, “Ni que. E ni boletmonum deqa ni olo une bei ataim. Gulbe kobaquja bei ino jejamuq di olo branto uge.”

¹⁵ Onaqa tamo di aisıqa Juda tamo kokba nanği minjrej, “Tamo e boletbej qaji agi Yesus.”

¹⁶ Onaqa Juda tamo kokba nanği Yesus ugeugeiyqajqa maroqneb. Di kiyaaqa? A mańwa di yori bati qa yoqnej deqa. ¹⁷ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo Abu a nami gaigai wauoqnej agi bini wauoqnsiq unu. Deqa e dego waueqnum.” ¹⁸ Onaqa Juda tamo kokba nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanği a qalib moiqajqa torei singilaoqneb. Di kiyaaqa? A yori bati segi gentosai. A dego marej, “Qotei a ijo Abu.” Aqa anjam dena a segi qa marej, “Aqo Qotei wo ombla kerekere.”

Yesus a Qotei aqa Niri

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernęwai. E Qotei aqa Niri. E ijo segi areqalo na kumbra bei yqa keresai. Kumbra ijo Abu na yeqnaq e uneqnum qaji di e dego yeqnum. ²⁰ E ijo Abu aqa Niri. Deqa a na e qalaqalaiboqnsıqa kumbra kalil a yeqnu qaji di e olo osorbeqnu. Bunuqna a kumbra tulań singila kokba dego osorboqńqas. Yim nińgi unsib tulań prugwab. ²¹ Ijo Abu na tamo moreńo qaji nanği olo ńambile enjroqnsıqa subq na tigeltńreqnu. Deqa e Qotei aqa Niri e kamba dego ijo segi areqalo na tamo nanği ńambile enjreqnum. ²² Ijo Abu na tamo nanžo une qa

nanği peginjrosaeqnu. Wau di a na e ebej. E Qotei aqa Niri deqa e na tamo nanço une qa nanği peginjreqnum. ²³ E wau di yeqnum. Di kiyaga? Tamo kalil nanği ijo ñam soqtetboqnqajqa deqa. Agi nanği ijo Abu aqa ñam soqteqñub dego kere. Tamo a ijo ñam soqtetbosaieqnu di a ijo Abu e qarınbej qaji aqa ñam dego soqtosaieqnu.

²⁴ “E bole mernğwai. Tamo a ijo anjam qusim ijo Abu e qarınbej qaji a qa aqa areqalo singilatqas di a ñambile gaigai sqas. Deqa e aqa une qa pegiyqasai. A moiyo gam uratosim olo ñambile oqas.

²⁵ “E bole mernğwai. E Qotei aqa Niri. Bati bei brantimqa tamo unğasari moreño qaji nanği ijo kakro qusib ñambile oqab. Bati di agi brantqo. ²⁶ Ijo Abu a segi ñambile qa utru. E aqa Niri. A na e singila ebej deqa e dego ñambile qa utru. ²⁷ E Tamo Anğro unum deqa ijo Abu na e singila ebej. Singila dena e na tamo unğasari nanço une qa peginjreqnum. ²⁸ Niği ijo anjam di qusib tulañ prugaib. Bati bei brantimqa tamo unğasari kalil subq di unub qaji nanği ijo kakro quqwab. ²⁹ Qusib olo sub uratosib tigelqab. Tamo unğasari kumbra bole bole yeqñub qaji nanği tigelosib ñambile sqab. Tamo unğasari kumbra uge uge yeqñub qaji nanği tigelabqa e na nanği peginjrsiy padaltnjrqai.”

Tamo qudei na Yesus aqa ñam ubteqñub

³⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “E ijo segi areqalo na wau bei yqa keresai. Ijo Abu na e anjam merbeqnaq quoqnsim tamo unğasari nanği peginjreqnum. E kumbra tintin na nanği peginjreqnum. E ijo segi areqalo dauryosaieqnum. Ijo Abu e qarınbej qaji aqa areqalo dauryeqnum.

³¹ “E segi na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di tamo nanği bole qa maraib. ³² Tamo bei unu agi Qotei. A dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiq mareqnu. E qalieonum, anjam a mareqnu qaji di bole.

³³ “Ninği na tamo qudei qarınjnab Jon aqaq gilnabqa a anjam bole ubtosiq minjroqnej. ³⁴ Bole, mandam tamo bei na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtqa keresai. Ariya Qotei na ninği elenqajqa deqa e ninği Jon qa merngonum. ³⁵ Jon a nam pulon bul sosıqa tamo unğasari nanği suwantnjreqnaqa ninği aqa suwanıoq di sokiñalayoqnsib areboleboleınqoqnej.

³⁶ “İjo anjam e ubtosim mareqnum qaji di anjam kobaquja. Anjam dena Jon aqa anjam tulan bunyejunu. Di kiyaga? Wau kalil ijo Abu na ebej qaji di e yeqnam tamo unğasari nanği unoqnsib endegsi poinjreqnu, bole, ijo Abu na e qarınbonaq bem. ³⁷ İjo Abu e qarınbej qaji a e qa anjam ubtosiq mareqnu. Ariya ninği aqa kakro nami quosaiıqneb. Aqa ulatamu dego ninği nami unosaııqneb. ³⁸ Qotei aqa anjam dego nunğo are miligiq di sosai. Tamo Qotei na qarınıyonaq mandamq aiyej qaji aqa anjam ninği nunğo areqaloq di sinğilatosaiıeqnub.

³⁹ “Bole, ninği Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di sisiyoqnsib peleiıeqnub. Ninği are qaleqnub, anjam dena ninği nıambile gaigai sqab. Ariya anjam di e ubtosiq mareqnu. ⁴⁰ Ninği kiyaga nıambile oqajqa are qaloqnsib olo ijoq bqa-jqa urateqnub?

⁴¹ “E mandam tamo nanğoq dena nıam koba osaiıeqnum. ⁴² Ariya e ninği qa qalieonum. Nunğo are miligiq di ninği Qotei qalaqalaiıyosaııeqnub.

⁴³ E ijo Abu aqa ñam na bonamqa ninġi ijo anjam osai. Tamo bei aqa segi ñam na bqaş di ninġi aqa anjam oqujatqab. ⁴⁴ Ninġi nunġo segi was nanġoq dena ñam koba oqajqa are qaleqnub. Ariya ninġi Qotei aqaq dena ñam koba oqajqa are qalosaieqnub. Qotei agi a segi qujai Qotei bole. Ninġi kumbra degyeqnub deqa ninġi kiyersib e qa nunġo areqalo sinġilatqab? Di keresai.

⁴⁵ “E ijo Abu aqa ñamdamuq di nunġo une qa mernġwai edegaib. Nunġo une qa mernġwajqa tamo qujai agi Moses. Ninġi are qaleqnub, Moses a na ninġi aqaryainġwas. Di sai. ⁴⁶ Ninġi Moses aqa anjam nunġo areqaloq di sinġilateqnub qamu ijo anjam dego nunġo areqaloq di sinġilateqnub qamu. Di kiyayaqa? Moses a nami e qa anjam nenġrenġej. ⁴⁷ Ninġi Moses aqa anjam nami nenġrenġej qaji di nunġo areqaloq di sinġilatosaieqnub deqa ninġi kiyersib ijo anjam dego nunġo areqaloq di sinġilatqab? Di keresai.”

6

Yesus a tamo 5,000 nanġi inġi anainġrej

¹ Bati bei Yesus a Galili ya agu taqal beiq gilej. Ya agu di yuwal bul tulaġ kobaquja. Ya agu di aqa ñam bei Taiberias ya agu. ² Yesus a tamo mainġro qaji nanġoq di maġwa babteqnaqa tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi unoqneb. Deqa a ya agu taqal beiq gileqnaqa nanġi a dauryosib giloqneb. ³ Bati di Yesus na aqa anġro nanġi joqsıqa koba na manaq oqsıbqa mana goge dia awesoqneb. ⁴ Qotei a nami Israel nanġi Isip sawaq di padalqa laqnaqbqa nanġi elenġej. Deqa olo are qalqajqa yori

bati jojomej. ⁵ Deqa Yesus a nam atsiqa tamo ungasari tulan gargekoba a dauryosib aqa areq beq nabqa unjr siqa Filip nenemyej, “Iga qabe na ingi awaiyosim tamo ungasari kalil di anainjronam kereqas?” ⁶ Filip a kamba Yesus kiyersi minjim quqwajqa deqa Yesus na laña nenemyej. Yesus a kumbra kiye yqas di a segi nami qalieej.

⁷ Onaqa Filip na kamba Yesus minjej, “Tamo ungasari nanği di tulan gargekoba. Iga 200 kina osim dena ingi awaiyosim ingi kiñala kiñala anainjrqom di tulan kereqasai.” ⁸ Onaqa Yesus aqa anğro bei Andru di Saimon Pita aqa was a na Yesus minjej, ⁹ “Anğro wala bei unu. A bem 5 qe kiñilala aiyel ojejunu. Inği di dego tamo ungasari gargekoba endi anainjrqom di tulan kereqasai.” ¹⁰ Onaqa Yesus na aqa anğro nanği minjrej, “Ninği na tamo ungasari kalil nanği minjribqa mandamq di awoeleneb.” Sawa dia ñin koba soqnej deqa Yesus aqa anğro nanği na tamo ungasari minjrnabqa kalil ñinq di awoeleneb. Tamo awoeleneb qaji sisiyeb 5,000.

¹¹ Awoonabqa Yesus na bem ti qe ti di osiqa Qotei pailyosiqa tamo ungasari awoeleneb qaji nanği jeisi anainjreqnaq uyoqneb. Uynab kalil menetnjrej. ¹² Menetnjrnaqa Yesus na aqa anğro nanği minjrej, “Ninği ingi oto kalil koroiyiy. Oto bei urataib.” ¹³ Degsi minjrnaqa nanği bem 5 aqa oto kalil tamo ungasari nanği urateleneb qaji di koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej.

¹⁴ Onaqa tamo ungasari kalil nanği Yesus aqa mañwa di unsib maroqneb, “Bole, Qotei aqa medabu o tamo nami Qotei na qarinyim mandamq

aiqajqa marej qaji agi a di.” ¹⁵ Onaqa Yesus a nanjo anjam di qusiqa endegsi qalieej, “Nanji bosib e ojsib e nanjo Mandor Koba atqajqa are qaleqnu.” A degsi qalieosiq deqa a sawa di uratosiqa a segi manaq oqsic di soqnej.

Yesus a ya banqaq na walwelej

¹⁶ Ariya bilaqtonaqa Yesus aqa angro nanji alile aiyeb. ¹⁷ Alile aisib qobun bei gogetosib qobun suweiyosib gileb. Nanji mareb, “Iga ya agu taqal beiq gilsim Kaperneam qureq di tiryqom.” Nanji degsib marsib gileb. Qoloonaca Yesus a nanjoq bosaisoqnej. ¹⁸ Nanji ya agu ambleq di gileqnabqa jagwa koba tigelosiq ya korkortosiqa nanji pulutnjrej. ¹⁹ Nanji 5 o 6 kilomita oyoosib gileqnabqa Yesus a ya banqaq na walwelosiq nanji daurnjrnsiq gilej. Gilsiq qobun jojomyonaqa nam ateb di a ya banqaq na walwelosiq beqnaqa unsib ulakobaeb. ²⁰ Deqa a na minjrej, “Endi e beqnum. Ulaaib.” ²¹ Degsi minjrnaqa nanji areboleboleinjrnaca a metonab qobun gogetej. Onaqa qobun a ururosiq sawa nanji gilqajqa mareb qaji di tiryej.

Tamo ungasari nanji Yesus qa namoqneq

²² Nebeonaqa tamo ungasari qudei nanji ya agu taqal beiq di soqneq. Nanji qalie, ya bilaq qobun qujai segi dia tiryosiq soqnej. Yesus aqa angro nanji qobun di gogetosib gileb. Yesus a nanji koba na qobun di gogetosai. ²³ Ariya tamo ungasari nanji alile di sonabqa qobun qudei Taiberias qureq dena beb. Bosib sawa Tamo Koba Yesus a pailyosiq nanji inji anainjrej qaji sawa jojomq di tiryeb. ²⁴ Yesus aqa angro nanji ti di sosai. Tamo

unġasari nanġi degsi unsibqa qobun di goġetosib ġilsib Kaperneam ġureq di Yesus qa nġamoqneb.

Yesus a segi nġambile qa bem uyo bole

²⁵ Ariya nanġi ya agu taqal beiq di Yesus itosib nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, ni sen bati gembu endeq bem?” ²⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernġwai. E maŋwa babteqnam ninġi un-oqneb ninġi deqa are qalsib e qa nġamosai. E ninġi bem anainġonam uynab menetġej ninġi deqa are qalsib e qa nġameqnub. ²⁷ Jejamu qa inġi a koboqas. Ninġi inġi deqa wauaib. Nambile gaigai sqajqa inġi deqa ninġi wauoqniy. Inġi di e na ninġi anainġit uyqab. E Tamo Anġro. Ijo Abu Qotei na e giltbej.”

²⁸ Onaqa nanġi na kamba Yesus nenemyeb, “Iga Qotei aqa wau kiye yoqnqom?” ²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa wau agi mernġwai. Ninġi tamo Qotei na qarinyej qaji a qa nunġo areqalo sinġilatiy. Tamo di agi e segi.”

³⁰⁻³¹ Onaqa nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa olo nenemyeb, “Ni maŋwa kiye babtım iga unsim ni qa gago areqalo sinġilatqom? Nami gago moma nanġi wadau sawaq di sosibqa bem uyoqneb. Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, ‘Moses a lan ġure qa bem tamo unġasari nanġi anainjreqnaq uyoqneb.’ Deqa ni wau kiye yim iga unsim ni qa poigim gago areqalo ni qa sinġilatqom?” ³² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernġwai. Bem Moses na tamo unġasari nanġi anainjrej qaji di lan ġure qa bem bolesai. Bem Ijo Abu na ninġi anainġoqnqas qaji di lan ġure qa bem bole. ³³ Bem di Qotei aqa segi bem. Bem di lan ġureq dena mandamq aisiq tamo unġasari mandamq endi

unub qaji nanği nambile enjreqnu.” ³⁴ Onaqa nanği na Yesus minjeb, “O Tamo Koba, bati gaigai bem di anaigoqne.” ³⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “E segi nambile qa bem uyo bole. Deqa tamo bei a ijoq bqas di a bunu mamyqasai. Tamo bei a e qa aqa areqalo siŋilatqas di a bunu ya qaryqasai dego.

³⁶ “Niŋgi nuŋgo njamdamu na e nubeqnub. Ariya niŋgi e qa nuŋgo areqalo siŋilatosaeqnub. E nami degsi merngem. ³⁷ Niŋgi quiy. Tamo uŋgasari kalil Qotei na e ebej qaji nanği ijoq boqnqab. Tamo uŋgasari ijoq bqab qaji nanği di e na olo winjrqa keresai. ³⁸ E ijo segi areqalo dauryqajqa deqa e laŋ qure uratosim mandamq aiyosai. Abu e qarınbej qaji aqa areqalo dauryqajqa deqa e laŋ qure uratosim mandamq aiyem. ³⁹ Abu e qarınbej qaji aqa areqalo agiende. Tamo uŋgasari a na ebej qaji bei e uratit padalqasai. E nanği kalil diŋo bati qa olo subq na tigeltjrqai. ⁴⁰ Od, ijo Abu aqa areqalo agiende. Tamo uŋgasari kalil e nubeqnsib e qa nanço areqalo siŋilateqnub qaji nanği nambile gaigai sqab. Diŋo bati qa e na nanği olo subq na tigeltjrqai. E Qotei aqa Niri unum deqa e kumbra di yqai.”

⁴¹ Onaqa Juda nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanği a qa ugeosib yomuqneq. Di kiyaaqa? A marej, “E segi bem bole laŋ qure uratosim mandamq aiyem qaji.” ⁴² Nanği a qa yomuqnsib maroqneq, “Tamo di Yesus. A Josep aqa niri. Aqa ai abu nanği qa iga qalie bole. A kiyaaqa marqo, ‘E laŋ qure uratosim mandamq aiyem?’”

⁴³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niŋgi e qa laŋa laŋa niriŋoqnaib. ⁴⁴ Tamo bei aqa segi areqalo

na ijoq bqa keresai. Ijo Abu e qarinqbej qaji a na tamo bei aqa are tigeltetim ijoq bqas. Yim diño bati qa e na olo subq na tigeltqai. ⁴⁵ Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanqi nami anjam endegsib nenqrenyeb, ‘Qotei na tamo kalil nanqi anjam plal-tosim minjroqnqas.’ Anjam degsib nenqrenyeb. Deqa tamo kalil ijo Abu aqa anjam quoqnsib a qa poinjreqnu qaji nanqi ijoq boqnqab.

⁴⁶ “Tamo bei a ijo Abu aqa ulatamu unosai bole sai. E segi qujai ijo Abu aqa ulatamu unem. Agi e nami Qotei aqaq dena mandamq aiyem. ⁴⁷ E bole mernqwai. Tamo a e qa aqa areqalo singilatqas di a nambile gaigai sqas. ⁴⁸ E segi nambile qa bem uyo bole. ⁴⁹ Nami nunqo moma nanqi wadau sawaq di sosibqa bem uyoqneb. Bunuqna nanqi kalil morenekriteb. ⁵⁰ Ariya e segi qujai bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo unqasari nanqi bem di uyqab di nanqi morenqasai. ⁵¹ E segi nambile qa bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo bei a bem di uyqas di a nambile gaigai sqas. Bem di agi ijo jejamu. E na tamo unqasari mandamq endi unub qaji nanqi ijo jejamu anainjrit uyqab. Uysib nanqi nambile sqab.”

⁵² Onaqa Juda nanqi Yesus aqa anjam di qusib segi segi anjam na qotoqnsib maroqneb, “Tamo di a kiyersim aqa jejamu iga anaigim uyqom?”

⁵³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernqwai. E Tamo Angro. Deqa ninqi ijo jejamu ti ijo lej ti uyqasai di ninqi nambile sqasai. ⁵⁴ Tamo nanqi ijo jejamu ti ijo lej ti uyqab di nanqi nambile gaigai sqab. Deqa diño bati qa e na nanqi olo subq

na tigeltjnrqai. ⁵⁵ Ijo jejamu di inji uyo bole. Ijo leŋ di ya uyo bole. ⁵⁶ Tamo naŋgi ijo jejamu ti ijo leŋ ti uyqab di naŋgi e beterbesqab. E dego naŋgi beternjresqai. ⁵⁷ Ijo Abu ŋambile unu qaji a na e qarŋbej deqa aqa siŋgila na e dego ŋambile unum. Dego kere tamo naŋgi ijo jejamu ti ijo leŋ ti uyqab di naŋgi ijo siŋgila na ŋambile sqab. ⁵⁸ E segi bem bole laŋ qure uratosim mandamq aiyem qaji. Nungo moma naŋgi nami bem uyoqneŋ dego sai. Naŋgi bem uyoqnsib olo moreŋoqneŋ. E segi bem uyo bole. Deqa tamo naŋgi bem bole di uyqab di naŋgi moreŋqasai. Naŋgi ŋambile gaigai sqab.” ⁵⁹ Yesus a Kaperneam qureq Juda naŋgo Qotei tal miligiq di sosiqa Qotei aqa anjam di palontosiq tamo uŋgasari naŋgi minjroqnej.

Yesus a segi ŋambile gaigai sqajqa utru

⁶⁰ Onaqa tamo uŋgasari Yesus dauryoqneŋ qaji naŋgi aqa anjam di qusibqa naŋgi gargekoba endegsib maroqneŋ, “Anjam di gulbe koba. Tamo yai naŋgi anjam di poinjrqa kere?” ⁶¹ Degsib maroqnsib Yesus qa yomueqnaŋba di qalieosiqa minjrej, “Ijo anjam dena nuŋgo areqalo ugetetŋgwoqa niŋgi ijo ñam ulontonub e? ⁶² E Tamo Anŋro. Qure e nami soqnem qaji deq olo oqoqnitqa niŋgi e nubsibqa kiyersib are qalqab? ⁶³ Qotei aqa Mondor a segi na tamo uŋgasari naŋgi ŋambile enjreŋnu. Nuŋgo jejamu na niŋgi aqaryaiŋgwa keresai. Ijo anjam kalil e niŋgi merngeqnum qaji endi Mondor aqa anjam. Anjam dena niŋgi ŋambile oqab. ⁶⁴ Ariya niŋgi qudei e qa nuŋgo areqalo siŋgilatosaiqneŋ.” Yesus a naŋgi degsi minjrej. Di kiyaq? Tamo yai naŋgi

a qa nanngo areqalo siŋgilatqasai di a nami qalieej. Bunuqna aqa angro bei na a osim jeu tamo nanngo banq di atqas di dego a nami qalieej. ⁶⁵ Osiqa minjrej, “Utru deqa e niŋgi merngonum, ‘Qotei na tamo bei aqa are tigeltetqasai di a ijoq bqa keresai.’ ”

⁶⁶ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari gargekoba a nami dauryoqneb qaji nanngi a dauryqa uratosib jaraiyeb. ⁶⁷ Onaqa Yesus na aqa angro 12 nanngi nenemnjrej, “Niŋgi dego e uratbosib jaraiqab e?”

⁶⁸ Onaqa Saimon Pita na minnej, “O Tamo Koba, iga ni uratmosim tamo yai aqaq gilqom? Tamo dego bei sosai. Ni segi qujai nambile gaigai sqajqa anjam mergeqnum. ⁶⁹ Iga ni qa gago areqalo siŋgilatosisim endegsi qalieonum, Qotei aqa segi Tamo Bole a na nami giltej qaji agi ni qujai.”

⁷⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E segi na ijo angro 12 niŋgi giltngem. Ariya nunngo ambleq di angro bei a mondor uge ti unu.” ⁷¹ Yesus a Saimon Iskariot aqa njiri Judas a qa degsi marej. Yesus aqa angro 12 nanngi deqaji bei agi Judas. A na bunuqna Yesus osiq jeu tamo nanngo banq di atej qaji.

7

Yesus a Jerusalem aiyej

¹ Bati bei Yesus a Judia sawaq di laqajqa uratosiq walwelosiq Galili sawaq di laqnej. Di kiyaaqa? Juda tamo kokba nanngi a qalib moiqaajqa maroqneb deqa. ² Ariya Juda nanngo yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa utru agiende. Juda nanngo moma nanngi nami jagwa oqajqa tal gereiyooqnsib

osi laqneḅ. ³ Deqa Yesus aqa was naṅgi na minjeb, “Ni Galili sawaq endi saim. Ni tigelosim Judia sawaq aiye. Aisim dia ino maṅwa babtoqnimqa ino aṅgro naṅgi unoqnqab. ⁴ Ni ino maṅwa boleq atqajqa are soqnim ni uli na yaim. Ni tamo uṅgasari kalil naṅgo ḥamdamuq di yoqne.” ⁵ Yesus aqa was naṅgi a qa naṅgo areqalo singilatosai deqa naṅgi degsib misilin anjam minjeb. ⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo bati kereosaiunu. Ariya bati kalil di nuṅgo bati. ⁷ Mandam tamo naṅgi niṅgi jeutṅwa keresai. Ariya naṅgi e jeutbeqnuḅ. Di kiyayaqa? E naṅgo kumbra uge uge babtetnjreqnum deqa. ⁸ Niṅgi segi aisib yori bati di uniy. Ijo bati kereosai unu deqa e aiqasai.” ⁹ Yesus na aqa was naṅgi degsi minjrsiqa a Galili sawaq di soqnej.

¹⁰ Ariya aqa was naṅgi yori bati di unqajqa ainabqa a dego aiyej. A boleq di aiyosai. Tamo naṅgi a unaib deqa a loumosiq aiyej. ¹¹ Yori bati di brantonaqa Juda tamo kokba naṅgi Yesus qa ḥamoqneḅ. Ḥamoqnsib maroqneḅ, “Yesus a qabi unu?” ¹² Onaqa tamo uṅgasari gargekoba naṅgi segi segi ḥirinjoqnsib anjam laṅa laṅa Yesus qa maroqneḅ. Qudei naṅgi maroqneḅ, “Yesus a tamo bolequja.” Qudei naṅgi maroqneḅ, “Sai. A na tamo uṅgasari naṅgi gisa gisaṅnjreqnu.” ¹³ Naṅgi degsib maroqneḅ. Ariya naṅgi Juda tamo kokba naṅgi ulainjrsib deqa naṅgi Yesus qa boleq di anjam marosaioqneḅ.

¹⁴ Ariya yori bati gilsiq ambleqyonaqa Yesus a segi brantosiqa atra tal miligiq gilsiq dia tamo uṅgasari naṅgi Qotei aqa anjam palontosiqa minjroqnej. ¹⁵ Onaqa Juda tamo kokba naṅgi Yesus

aqa anjam di qusibqa nanği tulan prugugetosib segi segi maroqneq, “Yesus aqa powo kobaquja di qabe na osiqa anjam mareqnu? A nami skul beiq gilosai.” ¹⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam e mareqnum endi ijo anjam sai. Anjam endi ijo Abu e qarinqbej qaji aqa anjam. ¹⁷ Tamo bei a Qotei aqa areqalo dauryqajqa are soqnmqa anjam e mareqnum qaji endi aqa utru a geregere poiyyas. Osim qalieqas, ijo anjam endi Qotei aqaq na bej. E ijo segi areqalo na marosaieqnum. A degsim qalieqas. ¹⁸ Tamo bei aqa segi areqalo na anjam marqas di a aqa segi ñam soqtqa osim deqa anjam marqas. Ariya e Qotei aqa ñam soqtqa are qaleqnum. Agi a na e qarinqbej. Deqa e tamo bole. E gisañ tamo sai.

¹⁹ “Nami Moses na niñgi dal anjam engej. Ariya niñgi dal anjam di dauryosaieqnuq. Kiyaqa niñgi e lubsib moiyyotbqa mareqnuq?” ²⁰ Onaqa tamo ungasari nanği na kamba Yesus minjeb, “Mondor uge inoq di unu. Yai na ni lumsim moiyyotmqa mareqnuq?” ²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E manwa qujai babtem deqa niñgi kalil prugugeteqnuq. ²² Ariya niñgi are qaliy. Moses a niñgi muluñ engej deqa nungo angro mel nanği muluñ waiyya bati bosiq yori bati tiñtineqnuq di niñgi yori bati qa nanği muluñ breinjreqnuq. Bole, Moses a muluñ qa utru sai. Nungo moma nanği muluñ qa utru. ²³ Niñgi Moses aqa dal anjam dauryqa maroqnsib yori bati qa nungo angro mel nanği muluñ breinjreqnuq. Ariya e yori bati qa tamo qujai aqa jejamu boletonamqa niñgi unsibqa kiyaca e qa ñiriñeqnuq? ²⁴ Niñgi laña ñamdamu na ijo kumbra

tenemtaib. Geregere ijo kumbra tenemtosib bole qa maroqniy.”

Yesus a tamo yai?

²⁵ Bati deqa tamo ungasari qudei Jerusalem di soqneb qaji nanği segi segi endegsib maroqneb, “Yesus a kiyo Juda gate nanği na qalib moiqajqa laqnu? ²⁶ Ningi uniy. A boleq di anjam palonteqnaqa nanği a anjam bei minjosaieqnu. Nanği qalie kiyo, a Kristus? ²⁷ Kristus a qabe na bqs di tamo bei a qalieqasai. Ariya tamo endi aqa qure utru di iga qalie bole.”

²⁸ Onaqa Yesus a atra tal miligiq di sosiqa a lelenosiqa Qotei aqa anjam palontosiq tamo ungasari nanği endegsi minjrej, “Ningi e qa qalie e? E qabe na bem di dego ningi qalie e? Ariya e ijo segi areqalo na bosai. Ijo Abu na e qarınbonaq bem. Ijo Abu a segi anjam bole qa utru. Ningi a qa qaliesai. ²⁹ E a qa qalie bole. E aqaq na bem. A na e qarınbej.”

³⁰ Onaqa Juda tamo kokba nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanği a ojsib tonto talq di waiyqa maroqneb. Ariya a ojqa bati kereosaisoqnej deqa tamo bei na a ojosai. ³¹ Bati deqa tamo ungasari gargekoba nanği Yesus qa nanço areqalo şingilatoqneb. Osib maroqneb, “Tamo endi a manwa gargekoba babteqnu. Kristus a bosim tamo endi bunyqa keresai.”

Farisi nanği Yesus ojqa mareb

³² Tamo ungasari nanği Yesus qa anjam degsib mareqnab Farisi nanği qusibqa atra tamo kokba ti koroosib qaja tamo qudei qarınjnab Yesus ojqa gileb. ³³ Deqa Yesus a endegsi marej, “E ningi koba

na sokiñalayosiy ijo Abu e qarınbej qaji aqaq olo oqwai. ³⁴ Oqıtqa nıngi e qa ıamqab e nubqasai. Qure e sqai di nıngi oqwa keresai.” ³⁵ Onaqa Juda tamo kokba nanđi segi segi maroqneb, “Yesus a qabitimqa ıga a unqasai? A Grik nanđo sawaq oqsim dia Juda tamo qudei ti sosib Grik nanđi anjam plaltosim minjroqnqas kiyo? ³⁶ A marqo, ‘Nıngi e qa ıamqab di nıngi e nubqasai. Qure e sqai di nıngi oqwa keresai.’ Utru kiyaa a degsi marqo?”

Yesus a ıambile gaigai sqajqa ya qa marej

³⁷ Ariya yori bati gilsiq koboqa laqnaqa yori kobaquja brantonaqa Yesus a tigelosiqa lelenosiq marej, “Tamo bei a ya qaryimqa ijoq bosim ya uyem. ³⁸ Tamo bei a e qa aqa areqalo sıngilatqas di aqa are miligiq na ıambile gaigai sqajqa ya oqoqnsim ya ani bul polyoqnqas. Nami Qotei aqa anjam degsib nengrenyeb unu.” ³⁹ Yesus a ya qa marej di a Mondor Bole sigitosıqa yawo anjam marej. A laı qureq oqosaisosıq deqa a ıam koba osaisoqnej. Deqa bati di tamo nanđi a qa nanđo areqalo sıngilateb qaji nanđi Mondor Bole di osaisoqneb.

Tamo ungasari nanđi Yesus aqa anjam qusib poaiyeleb

⁴⁰ Onaqa tamo ungasari qudei nanđi Yesus aqa anjam di qusib maroqneb, “Bole, Qotei aqa med-abu o tamo nami Qotei na qarınym bıajqa marej qaji ađi a endi.” ⁴¹ Onaqa qudei maroqneb, “Tamo endi a bole Kristus.” Onaqa qudei maroqneb, “Sai. Kristus a bıas di a Galili sawaq dena bıasai. ⁴² Kristus a Devit aqa len na ıambabosim aqa qure

utru Betlehem dena bƣas. Nami Qotei aƣa anjam degsib nenƣrenyeb unu.” ⁴³ Tamo unƣasari nanƣi degsib Yesus ƣa anjam tititosib nƣirinƣosib poaiyeleb. ⁴⁴ Osib nanƣi ƣudei Yesus ojƣa mareb. Mareb di tamo bei na a oƣosai.

Juda tamo kokba nanƣi Yesus ƣa nanƣo areƣalo sinƣilatosai

⁴⁵ Onaƣa ƣaja tamo nanƣi olo puluosib atra tamo kokba ti Farisi ti nanƣoƣ ainabƣa minjreb, “Ninƣi kiyaaƣa Yesus ojsib osi bosai?” ⁴⁶ Onaƣa ƣaja tamo nanƣi na kamba minjreb, “Iga Yesus aƣa anjam ƣonum di anjam boleƣuja maroƣnaj. Tamo bei nami anjam deƣaji marosaiƣnej. Deƣa iga a oƣosai.” ⁴⁷ Onaƣa Farisi nanƣi na minjreb, “Yesus a ninƣi deƣo ƣisaƣƣwo e? ⁴⁸ Ninƣi uniy. Juda gate bei Yesus ƣa aƣa areƣalo sinƣilatosai. Farisi tamo bei deƣo Yesus ƣa aƣa areƣalo sinƣilatosai. Sai bole sai. ⁴⁹ Ariya tamo unƣasari laƣa laƣaj nanƣi dal anjam ƣaliesai deƣa nanƣi Yesus ƣa nanƣo areƣalo sinƣilateƣnub. Tamo unƣasari nanƣi di Qotei na torei ƣoreinjrim padalƣab.”

⁵⁰ Onaƣa Juda gate Nikodemus agi nami Yesus aƣaƣ ƣilsiq anjam minjeƣ ƣaji a Farisi nanƣo ambleƣ di tigelosiq a minjreƣ, ⁵¹ “Gago dal anjam kiyersi unu? Iga tamo bei laƣa ojsim aƣa une ƣa pegiyƣom e? Sai. Gago dal anjam degsi sosai. Iga mati aƣa anjam ƣusim aƣa kumbra geregere ƣalieƣom.” ⁵² Onaƣa Farisi nanƣi na kamba minjreb, “Ni deƣo Galili ƣaji tamo kiyo? Qotei aƣa anjam nenƣrenƣ di unu ƣaji di geregere peleiye. Peleiyim endegsi poimƣas, Qotei aƣa medabu o ƣaji tamo bei a Galili sawaƣ dena bƣasai.”

Uña bei une atej qaji a ojsib Yesus aqa areq osi beb

⁵³ Onaqa koro koboonaqa tamo unğasari kalil nanği jaraiyosibqa nanğo segi segi talq gileleñeb.

8

¹ Ariya Yesus a Oliv manaq oqej. ² Nobqolo ambru a olo tigelosıqa atra tal miligiq gilej. Gılsiq di sonaqa tamo unğasari kalil nanği aqa areq beqnabqa a awoosıqa Qotei aqa anjam palontosıq minjroqnej. ³ Ariya uña bei a tamo bei wo une ateqnab tamo qudei na uneb. Unsibqa dal anjam qalie tamo nanği ti Farisi nanği ti minjrnab qusibqa uña di ojsib osi bosib tamo unğasari nanğo nıamdamuq di tigelteb. ⁴ Osib Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, uña endi a tamo bei wo une ateqnab tamo qudei na unjronub. ⁵ Ni qalie, Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Uña bei a tamo bei wo une atibqa meniñ na a qalib moiym.’ Deqa ni kiyersi marqam?” ⁶ Nanği Yesus degsib nenemyeb. Di kiyaca? Nanği a laña are qametib a anjam bei grotimqa qusib a ojqajqa deqa. Onaqa Yesus a kamba nanği anjam bei minjrosai. A mana qamsiq turuosıqa bañ gei na mandamq di nengrenyoqnej.

⁷ Onaqa nanği na olo anjam di Yesus nenemyonabqa a tigelosıqa minjrej, “Nunğo ambleq di tamo bei une saiqoji unu kiyo? Soqnimqa niñgi na minjib a namo meniñ osim uña di qalem.”

⁸ Osıqa olo turuosıqa mandamq di nengrenyoqnej.

⁹ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi oqedosib jaraiyeb. Tamo qeli nanği namoosib jaraiyonab qudei bunueb. Osib nanği kalil Yesus

uratonab a segi soqnej. Uña di a Yesus aqa ulatamuq di tigelesoqnej.

¹⁰ Onaqa Yesus a olo tigelosiqa uña di minjej, “Uña, tamo nanği qabitonub? Ni unime. Tamo bei na ino une qa olo ni mermosai.” ¹¹ Onaqa uña dena Yesus minjej, “Od, Tamo Koba, tamo bei na ijo une qa olo merbosai.” Onaqa Yesus na minjej, “E dego ino une qa mermqasai. Deqa ni gile. Olo une bei ataim.”

Yesus a pulonj bulosiq tamo nanği suwantnjre-qnu

¹² Osiqa Yesus na tamo unğasari nanği olo endegsi minjrej, “E mandamq endi pulonj bul unum. Tamo a e daurbqas di a ambruq di walwelqasai. A suwanjoq di walweloqnsim nambile gaigai sqas.”

¹³ Onaqa Farisi nanği Yesus aqa anjam di qusib minjeb, “Ni segi ino kumbra ti ino wau ti ubtosim mareqnum. Deqa iga bole qa marqasai.” ¹⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di ninği bole qa marqa kere. Di kiyacaq? E qabe na bem di e segi qalie bole. E puluosiy olo qabitqai di dego e qalie. Ariya e qabe na bem di ninği qaliesai. E puluosiy olo qabitqai di dego ninği qaliesai. ¹⁵ Ninği mandam qa kumbra na tamo nanği peginjreqnub. E tamo nanği peginjrosai eqnum. ¹⁶ Ariya e tamo nanği peginjrqai di e kumbra tıjtın na peginjrqai. Di kiyacaq? E segi na tamo nanği peginjrosai eqnum. Ijo Abu e qarınbej qaji a ombla na tamo nanği peginjreqnum. ¹⁷ Nunğo dal anjam bei endegsib nenğrenyeb unu, ‘Tamo aiyel nanği anjam qujai marqab di nanğo anjam bole brantqas.’ ¹⁸ Deqa

e segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum. Ijo Abu e qarınbej qaji a dego e ombla ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum.”

¹⁹ Onaqa Farisi nanđi na Yesus nenemyeb, “Ino Abu a qabi unu?”

Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninđi e qa qaliesai deqa ninđi ijo Abu qa dego qaliesai. Ninđi e qa qalie qamu ninđi ijo Abu qa dego qalie qamu.”

²⁰ Yesus a atra tal miligiq di sosiqa anjam degsi plaltosiq marej. A silali ato qaji warum jojomq di awesoqnej. Warum dia tamo nanđi Qotei atraiyoqnsibqa silali atoqneb. Yesus ojqa bati kereo-saisoqnej deqa tamo bei na a ojosai.

Yesus a marej, “Qure e oqwai di ninđi oqwa keresai”

²¹ Onaqa Yesus na tamo unđasari nanđi olo endegsi minjrej, “E ninđi uratıđgitqa ninđi e qa ıamqab e nubqasai. Ninđi nunđo une ti sosib moreıqab. Qure e oqwai di ninđi oqwa keresai.” ²² Onaqa Juda nanđi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi endegsib maroqneb, “Yesus a kiyaaqa marqo, ‘Qure e oqwai di ninđi oqwa keresai?’ A na aqa segi jejamu qalim moiıqas kiyo?” ²³ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ninđi mandam endena branteb. E lanđ goge na bem. Ninđi mandam qaji tamo. E mandam qaji tamo sai. ²⁴ Deqa ninđi e qa nunđo areqalo sıngilatiy. Osib poıngem, e segi qujai gaigai degsi unum. Ninđi degyqasai di ninđi nunđo une ti sosib moreıqab. Ađi e nami ninđi degsi merıgonum.”

²⁵ Onaqa nanġi na Yesus nenemyeb, “Ni tamo yai?” Onaqa Yesus na minjrej, “E nami ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mernġoqnsim agi bini mernġeqnum. ²⁶ E anjam gargekoba mernġsiy nunġo une qa pegiŋwajqa ijo areqaloq di unu. Ariya ijo Abu e qarinjbej qaji a anjam bole qa utru. Deqa anjam kalil a na merbeqnu qaji di e quoqnsim tamo unġasari mandamq endi unub qaji nanġi minjreqnum.” Yesus a nanġi degsi minjrej.

²⁷ Juda nanġi qaliesai, Yesus a Abu qa nanġi minjrej. ²⁸ Deqa a na olo minjrej, “Niŋgi e Tamo Anġro soqtbosib gaintbibqa bati deqa niŋgi poiŋgwas, e segi qujai gaigai degsi unum. Osib qalieqab, e ijo segi areqalo na kumbra bei yosaieqnum. Anjam kalil ijo Abu na merbeqnaq queqnum qaji di segi e mareqnum. ²⁹ Ijo Abu e qarinjbej qaji a e ombla sosiqa taqbejunu. E gaigai kumbra kalil a tulaŋ areareteqnu qaji di dauryeqnum. Deqa a na e uratbosaieqnu.” ³⁰ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo unġasari nanġi qusibqa nanġi gargekoba a qa nango areqalo siŋgilateb.

Yesus na iga aqaryaigimqa gago une na iga taqatgwa keresai

³¹ Juda nanġi Yesus qa nango areqalo siŋgilateb qaji nanġi a na endegsi minjrej, “Niŋgi ijo anjam siŋgila na dauryoqniy. Niŋgi degyqab di niŋgi ijo anġro tiŋtiŋ sqab. ³² Sosibqa niŋgi anjam bole geregere qalieqab. Yimqa anjam bole dena niŋgi aqaryaigimqa iŋgi bei na niŋgi ojsim taqatgwa keresai.” ³³ Onaqa nanġi na kamba minjeb, “Iga Abraham aqa moma. Iga nami tamo bei aqa

kaŋgal tamo sosai. Deqa ni kiyaaqa mergonum, ‘Ingi bei na niŋgi ojsim taqatŋwa keresai?’”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernŋwai. Tamo kalil une yeqnub qaji naŋgi une aqa kaŋgal tamo bul unub. ³⁵ Kaŋgal tamo naŋgi laŋa wau tamo unub deqa naŋgi abu saiŋoji. Ariya aŋgro naŋgi abu ti unub deqa naŋgi gaigai naŋgo abu ombla sqab. ³⁶ E Qotei aqa Niri deqa e Abu ti unum. Deqa e na niŋgi aqaryaŋgitqa nuŋgo une na niŋgi ojsim taqatŋwa keresai bole sai.

³⁷ “E qalie, niŋgi Abraham aqa moma unub. Ariya ijo anjam nuŋgo are miligiq di sosai. Utru deqa niŋgi e lubsib moiyoŋbqa mareqnuŋb. ³⁸ Kumbra kalil ijo Abu na e osorbeqnu qaji deqa e saeqnum. Niŋgi dego kumbra kalil nuŋgo abu na osorŋgeqnu qaji di dauryeqnuŋb.”

³⁹ Onaqa Juda naŋgi Yesus aqa anjam di qusibqa olo kamba minjeb, “Gago abu bole agi Abraham.” Onaqa Yesus na minjrej, “Niŋgi Abraham aqa aŋgro unub qamu kumbra Abraham a yoqnej qaji di niŋgi dego dauryeqnuŋb qamu. ⁴⁰ Ariya niŋgi dauryosaieqnuŋb. Anjam bole kalil Qotei na e merbeqnaq queqnum qaji di e niŋgi olo mernŋgeqnam niŋgi e lubsib moiyoŋbqa mareqnuŋb. Abraham a kumbra deqaji yosaiŋojnej. ⁴¹ Niŋgi nuŋgo abu aqa kumbra dauryeqnuŋb.” Onaqa naŋgi na minjeb, “Gago ai naŋgi laŋa laŋa laosib iga ŋambabtŋosai. Gago Abu qujai agi Qotei.” ⁴² Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei a nuŋgo Abu qamu niŋgi e qalaqalai-bonub qamu. Di kiyaaqa? E Qotei aqaq na bem deqa. E ijo segi areqalo na bosai. Qotei na e qarŋbonaŋq bem.

⁴³ “Kiyaqa ningi ijo anjam endi poingosai? E mernḡwai. Ningi ijo anjam quqwa keresai deqa. ⁴⁴ Ningi nunḡo abu Satan aqa anḡro sosib aqa areqalo dauryqajqa tulaḡ singilaeqnu. Satan a nami leḡ ojo tamo soqnej aḡi a bini degsi unu. A kumbra bole dauryosaieqnu. A kumbra bole dauryqajqa torei urateqnu. A gisaḡ tamo. A anjam marqas di a gisaḡ anjam segi marqas. A gisaḡ anjam qa utru. A gisaḡ anjam kalil qa abu. ⁴⁵ Ariya e anjam bole palonteqnam ningi ijo anjam nunḡo areqaloq di singilatosaieqnu. ⁴⁶ Ningi ijo jejamuq di une qametbeqnu e? E anjam bole maritqa ningi kiyaa ijo anjam nunḡo areqaloq di singilatqasai? ⁴⁷ Tamo unḡasari Qotei aqaq na beb qaji naḡi aqa anjam queqnu. Ningi Qotei aqaq na bosai deqa ningi aqa anjam quosaieqnu.”

Yesus a segi qujai gaigai degsi unu

⁴⁸ Onaqa Juda naḡi Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Iga bole maronum, ni Samaria qaji tamo. Mondor uge inoq di unu.” ⁴⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Mondor uge ijoq di sosai. E ijo Abu aqa ñam soqteqnam ningi na olo ijo ñam ugetetbeqnu. ⁵⁰ E ijo segi ñam soqtqa are qalo-saieqnum. Ijo Abu a segi na ijo ñam soqtetbqa are qaleqnu. Aḡi a na qujai nunḡo une qa ningi pegiḡeqnu. ⁵¹ E bole mernḡwai. Tamo bei na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai. Sai bole sai.”

⁵² Onaqa Juda naḡi na minjeb, “Endego iga qalieonum, mondor uge inoq di unu. Abraham a moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil naḡi dego moreḡekriteb. Ariya ni maronum, “Tamo bei

na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai.’
⁵³ Ni gago moma utru Abraham bunyqam kiyo? A moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanği dego moreñeb. Deqa ni segi qa kiyersi marqam?”

⁵⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E ijo segi ñam soqteqnum qamu e laña soqteqnum qamu. Ariya ijo Abu na ijo ñam soqtetbeqnu. Agi ninği a qa mareqñub, ‘A gago Qotei.’ ⁵⁵ Ningi a qa qaliesai. E segi a qa qalie. E a qa qaliesai degsi marqai di e ninği bul gisañ tamo sqai. E a qa qalieosim deqa agi aqa anjam dauryeqnum.

⁵⁶ “Nunگو moma utru Abraham a nami ijo bqajqa bati unqa marsiqa areboleboleiyonaq soqnej. A unsiqa tulañ areboleboleiyej.” ⁵⁷ Onaqa Juda nanği Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Ino wausau 50 osaiunu. Ni Abraham unem e?” ⁵⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merñgwai. Abraham a ñambabosaisonaqa e segi qujai gaigai degsi unum.”

⁵⁹ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusibqa minjin oqetnırnaqa meniñ elenşosib Yesus meniñ na qalsib moiyoṭqa yonab a loumosiq atra tal uratosiq ulañej.

9

Yesus a tamo ñam qandimo boletej

¹ Yesus a walwelosiq gilsiq gam qalaq di tamo bei ai milligiq na ñam qandimo ñambabej qaji di awesonaq unej. ² Onaqa Yesus aqa angro nanği na nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, yai aqa une na tamo di a ñam qandimo ñambabej? Aqa segi une na kiyo aqa ai abu nanگو une na kiyo?”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo di aqa une na sai. Aqa ai abu nanjo une na sai dego. A nam qandimo nambabej di aqa utru agiende. Qotei na a boletimqa tamo ungasari nanji Qotei aqa wau unsib aqa ñam soqtqab. ⁴ Sawa suwanesoqnimqa ijo Abu e qarinqbej qaji aqa wau yoqnqom. Ambruamqa tamo nanji wauqa keresai. ⁵ E mandamq endi sosimqa e mandam endeqa pulonj bul unum.”

⁶ Yesus na aqa angro nanji degsi minjrsiqa mandamq di miselosiq aqa misel mandam ti ojnaq jagi bulonaq osiqa tamo di aqa namdamuq di atej. ⁷ Atsiqa qarinyosiq minnej, “Ni gilsim ya bei ñam Siloam di yal.” “Siloam” di Hibru anjam. Aqa damu, “Qarinyqo.” Onaqa tamo di a gilsiq yalonaqa nam poiyoonaqa sawa unej. Sawa unsiqa olo puluosi bej. ⁸ Bonaqa aqa qure qujai nanji ti tamo nanji a nami nam qandimo sosiqa silali qa njlnjroqnej qaji nanji ti a unsibqa mareb, “Tamo nami silali qa njlgoqnej qaji agiende kiyo?” ⁹ Onaqa tamo qudei nanji mareb, “Od, agi a qujai.” Onaqa tamo qudei nanji mareb, “A sai. Endi tamo bei. Aqa ulatamu tamo nam qandimo aqa ulatamu bul.” Onaqa a segi na minjrej, “Agi e segi.”

¹⁰ Onaqa tamo ungasari nanji na nenemyeb, “Ni namdamu kiyersi poimqoqa sawa unonum?” ¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo bei aqa ñam Yesus a na jagi gereiyosiq ijo namdamuq di atsiqa merbqo, ‘Ni gilsim Siloam yaq di yal.’ Degsi merbqoqa e gilsim yalonumqa nam poibqoqa sawa unonum.” ¹² Onaqa tamo ungasari nanji na olo nenemyeb, “Tamo ni boletmqo qaji a qabi unu?” Onaqa a na minjrej, “A qabitqo kiyo di e qaliesai.”

13 Onaqa tamo ungasari nanği na tamo nami nam qandimyesoqnej qaji di osib Farisi nançoq osi gileb. 14 Bati Yesus na jagi gereiyosiq tamo di boletej di Juda nançoq yori bati. 15 Deqa Farisi nanği na tamo di endegsib nenemyeb, “Ni namdamu kiyersi poimçoqa sawa unonum?” Onaqa a na minjrej, “Tamo bei aqa nam Yesus a jagi misel ti bulyosiq ijo namdamuq di atçoqa e yalonum nam poibçoqa sawa unonum.” 16 Onaqa Farisi qudei nanği mareb, “Yesus a yori bati grotço deqa iga qalionum, Qotei na a qarinyosai.” Ariya Farisi qudei nanği mareb, “Sai. Une tamo a kiyersim manwa deqaji babtqas?” Farisi nanği anjam deqa nirinösib poaiyeleb.

17 Onaqa nanği na tamo di olo nenemyeb, “Yesus a ino namdamu boletço deqa ni a qa kiyersi are qalonum?” Onaqa a na minjrej, “E are qalonum, a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

18 Tamo di a nami nam qandimo sosisqa olo nam poiyej deqa Juda tamo kokba nanği areqalo kobaiyeb. Osib aqa ai abu nanği metnjrnab beb. 19 Bonabqa endegsib nenemnjreb, “Tamo endi nunço angro e? A bole nam qandimo nambabej e? Boleamqa ninği na mergibqa iga quqwom. A kiyersi bini nam poiyoqa sawa uneqnu?” 20 Onaqa aqa ai abu nanği na kamba minjreb, “Di bole, a gago angro. A nam qandimo nambabej di iga qalie. 21 Ariya a kiyersi bini nam poiyoqa sawa uneqnu di iga qaliesai. Tamo yai na aqa namdamu boletço di dego iga qaliesai. A tamo boleço. A segi nenemyibqa a segi na marqas.” 22 Aqa ai abu nanği Juda tamo kokba nanği ulainjsib deqa

anjam degsib minjreb. Juda tamo kokba nanği nami maroqneḅ, “Tamo bei a marqas, ‘Yesus a bole Kristus,’ degsi marimqa tamo di iga taqal waiyonam a bunu olo Qotei tal miligiq gilqasai.”²³ Deqa nanği aiyel Juda tamo kokba nanği ulainjrsib minjreb, “A tamo boleqo. A segi nenemyiy.”

²⁴ Onaqa tamo nami ḅam qandimyesoqnej qaji di Farisi nanği na olo metonab bonaq minjeb, “Ni Qotei aqa ḅam soqtosim anjam bole merge. Iga qalieonum, Yesus a une tamo. Ni degsi merge.”

²⁵ Onaqa a na kamba minjrej, “A une tamo kiyo sai kiyo di e qaliesai. Ariya e nami ḅam qandimo soqnem bini e olo ḅam poibqoqa sawa uneqnum di e qalieonum.”

²⁶ Onaqa nanği na olo nenemyeb, “Yesus a ni kiyermqo? A kiyersi ino ḅamdamu boletqoqa ni sawa uneqnum?”²⁷ Onaqa a na kamba minjrej, “E nami mernḅonum niḅgi ijo anjam quetbosai. Kiyaqa ololo mernḅit quqwab? Niḅgi dego Yesus aqa aḅgro sqajqa are unu e?”

²⁸ Onaqa Farisi nanği na tamo di misilinḅosib minjeb, “Ni Yesus aqa aḅgro. Iga Moses aqa aḅgro.

²⁹ Iga qalie, Qotei a bole Moses anjam minjoqnej. Ariya Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.”

³⁰ Onaqa tamo dena kamba minjrej, “E nuḅgo anjam di quonum ugeibqo. Niḅgi mareqnuḅ, ‘Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.’ Ariya Yesus a ijo ḅamdamu boletqoqa e sawa uneqnum.”³¹ Iga qalie, tamo nanği une ateqnuḅ qaji nanği Qotei pailyqab di a naḅgo pailyo quqwasai. Ariya tamo nanği Qotei qa ulaoqnsib aqa areqalo dauryeqnuḅ qaji nanği pailyqab di a naḅgo pailyo quqwas.³² Tamo

ai miligiq na nam qandimo nambabo qaji di tamo bei na nami boletonaq iga quosaiognem. ³³ Qotei na Yesus qarinyosai qamu a manwa bei babtqa keresai qamu.”

³⁴ Onaqa Farisi nanji na kamba minjeb, “Une aqa kumbra inoq di beterejunu. Ni une ti sosim nambabem agi bini ni degsi unum. Deqa ni Qotei aqa anjam iga mergaim.” Degsib minjsib a taqal waiyosib a olo Qotei tal miligiq gilqajqa saidyeb.

Farisi nanji tamo nam qandimo bul unub

³⁵ Farisi nanji na tamo di taqal waiyonab Yesus a di qusiqa a qa namosiq itosiq nenemyej, “Ni Tamo Angro qa ino areqalo singilatonum e?” ³⁶ Onaqa a na kamba Yesus minjej, “O Tamo Koba, Tamo Angro di yai? Ni merbimqa e qusiy ijo areqalo a qa singilatqai.” ³⁷ Onaqa Yesus na minjej, “Ni na Tamo Angro agi itonum. Endego aqo ombla anjam mareqnum.” ³⁸ Onaqa a na Yesus minjej, “Od, Tamo Koba, e ni qa ijo areqalo singilatonum.” A degsi Yesus minjsiqa aqa areq di singa pulutosiqa a binijej.

³⁹ Onaqa Yesus a marej, “E tamo ungasari nanji peginjrqajqa deqa mandamq aiyem. Deqa tamo nam qandimo unub qaji nanji olo namdamu bole atoqnqab. Tamo namdamu bole ateqnub qaji nanji olo nam qandimnjresqas.” ⁴⁰ Onaqa Farisi qudei Yesus aqa jojomq di tigelesoqneb qaji nanji aqa anjam di qusib nenemyeb, “Iga dego nam qandimgejunu kiyo?” ⁴¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninji nam qandimngejunu qamu ninji une saiwoji unub qamu. Ariya ninji mareqnum,

‘Iga ñamdamu bole ateqnum.’ Dego di ñiŋgi une ti unub.”

10

Yesus a kaja naŋgo mandor bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E bole merŋgwai. Tamo bei a kaja naŋgo jeŋ miligiq gilqa osimqa a siranmeq na gilqa uratosim qalaq na jeŋ prugosim miligiq gilqas di a bajin tamo. ² Tamo a siranmeq na jeŋ miligiq gilqas di a kaja naŋgo mandor bole. ³ Deqa siranme taqato tamo na siran waqtetoqnim miligiq giloqnsim aqa segi kaja naŋgo ñam metnjroqnas. Metnjroqnim naŋgi aqa kakro qusib boqniŋ joqsim oqedoqnas. ⁴ A na aqa segi kaja kalil naŋgi joqsim oqedoqnsim a naŋgi qa namoosim giloqnimqa naŋgi aqa kakro qa poinjrim deqa naŋgi a dauryoqnaŋ. ⁵ Tamo laŋaj bei na naŋgi metnjrqas di naŋgi aqa kakro qalieqasai deqa naŋgi a dauryqasai. Naŋgi a uratosib jaraiqab.” ⁶ Yesus na yawo anjam degsi minjrnaqa naŋgi qusib utru poinjrosai. ⁷ Deqa Yesus a damu ubtosiqa endegsi minjrej, “E bole merŋgwai. Kaja naŋgi di ijo segi tamo uŋgasari naŋgi sigitnjrej unub. Jeŋ miligiq gilqajqa siranme agi e segi. ⁸ Anjam plalto tamo kalil e bosaisonam nami beb qaji naŋgi bajin tamo bul. Deqa kaja naŋgi naŋgo medabu dauryosai oqneb. ⁹ E segi siranme. Tamo uŋgasari naŋgi ijoq na jeŋ miligiq giloqnaŋ di Qotei na naŋgi elenqas. Amqa naŋgi miligiq gile oqede oqnsib inŋi bole uyoqnaŋ.

¹⁰ “Niŋgi qalie, bajin tamo naŋgi kaja bajin osib ugeugeinjsib ñumqajqa deqa beqnaŋ. Ariya e

degyqa bosai. E na kaja nanği ńambile enjritqa nanği ńambile tulań boledamu oqajqa e deqa bem. ¹¹ E kaja nanęo mandor bole. Mandor bole aqa kumbra agiende. A kaja nanği aqaryainjrqa marsimqa aqa segi ńambile uratosim moięas. ¹² Ariya tamo lańaj aqa kumbra degosai. A silali qa segi wauęas deqa a kaja nanği geregere taęatnjręasai. A kaja nanęo mandor bolesai. Kaja nanği aqa sai. Deqa baun juwan ńamqa unsim kaja nanği uratnjsim ulańęas. Yimqa baun juwan na kaja qudei ńumim kalil segisegiosib jaraięab. ¹³ A silali qa segi wauęas deqa a kaja nanği geregere taęatnjręasai. A kaja nanği qa are qalosai. Baun juwan ńamqa a kaja nanği uratnjsim ulańęas.

¹⁴ “E kaja nanęo mandor bole. E ijo segi kaja nanği qa qalie bole. Ijo segi kaja nanği e qa dego qalie bole. ¹⁵ Ijo Abu a e qa qalie bole. E ijo Abu qa qalie bole. Dego kere e ijo segi kaja nanği qa qalie bole. Nanği dego e qa qalie bole. Deqa e na ijo kaja nanği aqaryainjrqa marsiy ijo segi ńambile uratosiy moięai. ¹⁶ Ijo kaja qudei dego jeń oęeq di unub. Nanği jeń miligiq di sosai. Deqa e nanği dego joęsiy bosiy ijo kaja jeń miligiq di unub qaji nanği ti turtnjsiy jeń qujaię di breinjrit nanği mandor qujai ti sqab. Sosib ijo medabu quoęnqab. ¹⁷ Ijo Abu na e tulań qalaqalaibeęnu. Di kiyęaq? E ijo segi ńambile uratosiy moisiy olo subq na tigelęai. ¹⁸ Tamo bei na ijo ńambile yaibqa keresai. E ijo segi areqalo na ijo ńambile uratosiy moięai. E singila ti unum deqa e na ijo ńambile uratqa kere. Osiy olo ijo ńambile oqa kere. Ijo Abu a nami merbej, ‘Ni deęye.’ Deqa e deęyęai.”

19 Onaqa Juda nan̄gi Yesus aqa anjam deqa n̄irin̄osib poaiyeleb. 20 Osib nan̄gi gargekoba endegsib maroqneb, “Yesus a mondor uge ti unu deqa a tulañ nanariqo. Kiyaqa nin̄gi aqa anjam queteqnub?” 21 Onaqa nan̄gi qudei maroqneb, “Tamo a mondor uge ti sqas di a anjam bole deqaji marqa keresai. Mondor uge na tamo ñam qandimo boletqa kere e? Sai.”

Juda tamo kokba nan̄gi Yesus qa minjin̄ oqetnjrej

22 Nami Juda nango moma nan̄gi atra tal bunuj siran̄ waqteb. Deqa olo are qalqajqa yori bati Jerusalem dia brantej. Bati di ulili aiqa bati. 23 Onaqa Yesus a atra tal miligiq gilsiqqa tal me ñam Solomon dia walweloqnej. 24 Walweleqnaqa Juda tamo kokba nan̄gi aqa areq di koroosib minjeb, “Bati gembub koboamqa ni na ino kumbra ti ino wau ti ubtosim geregere mergwam? Ni Kristus amqa geregere merge.”

25 Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E nami nin̄gi mern̄gem, ‘E Kristus.’ Mern̄gonam nin̄gi qunab ugein̄gej. Wau kalil e ijo Abu aqa ñam na yeqnum qaji di nin̄gi geregere tenemtoqniy. Tenemtosib endegsi poiñgwas, bole, e Qotei aqa N̄iri. 26 Nin̄gi ijo kaja sai deqa nin̄gi e qa nun̄go areqalo siñgilatosaiqnub. 27 Ijo kaja nan̄gi ijo med-abu queqnub. E nan̄gi qa qalie bole. Nan̄gi e daurbeqnub. 28 E nan̄gi ñambile enjreqnum deqa nan̄gi ñambile gaigai sqab. Nan̄gi padalqasai. Sai bole sai. Tamo bei na nan̄gi ijo ban̄q dena yaibqa keresai. 29 Ijo Abu na nan̄gi e ebej. A segi qujai in̄gi in̄gi kalil tulañ bun̄njrejunu. Deqa tamo bei na ijo

kaja nanġi ijo Abu aqa banq dena yayyqa keresai bole sai. ³⁰ Aqo ijo Abu wo tamo qujai.”

³¹ Onaqa Juda tamo kokba nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa nanġi a qalib moiqaajqa marsib meniñ elenġeb. ³² Osib Yesus qalqa laqnab endegsi minjrej, “E na Abu aqa wau bole gargekoba niñgi osorñgoqnem. Wau bole kiye qa niñgi e lubsib moiyoṭbqa meniñ elenonub?”

³³ Onaqa Juda tamo kokba nanġi na kamba endegsib minjeb, “Wau bole bei qa iġa ni meniñ na lumqasai. Ni Qotei misilinjonum deqa lumqom. Aġi ni segi qa maronum, ni Qotei. Ni degsi maraim. Ni mandam tamo. Deqa ni lumqom.”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba nanġi minjrej, “Nunġo dal anjam bei nami endegsib nenġrenyeb, ‘E niñgi mernjonum, “Niñgi qotei.” ’ ³⁵ Aġi Qotei na tamo qudei nanġi minjrej, ‘Niñgi qotei.’ A na nanġi degsi minjrej. Niñgi qalie, iġa Qotei aqa nenġrenj bei gentqa keresai. ³⁶ Abu a segi na e giltbosiqa qarinjbonaq mandamq aiyem deqa e maronum, ‘E Qotei aqa Niri.’ E degsi maronum deqa niñgi kiyafa merbonub, ‘Ni Qotei misilinjonum’?

³⁷ “E ijo Abu aqa wau yosaiotqa niñgi ijo anjam quetbaib. ³⁸ Ariya e Abu aqa wau yitqa niñgi ijo anjam quib ugeiñgim olo ijo wau unsib dena geregere poiñgem, bole, Abu na e beterbessonaqa e kamba Abu beteryejunum.”

³⁹ Onaqa nanġi Yesus aqa anjam di qusib a ojqa yonab a nanġi qa loumosiq ulanġej.

⁴⁰ Ulanosiq olo Jordan ya taqal beiq ġilej. ġilsiq Jon na nami tamo unġasari nanġi yansnjroqnej qaji sawaq di soqnej. ⁴¹ Sonaqa tamo unġasari

gargekoba nanŋi aqaq giloqnsib segi segi maroqneb, “Jon a maŋwa bei babtosaioqnej. Ariya anjam kalil Jon a Yesus qa maroqnej qaji di bole.”
 42 Nanŋi degsib maroqneb deqa Yesus a sawa dia sonaqa tamo uŋgasari gargekoba nanŋi a qa nanŋo areqalo siŋgilateb.

11

Lasarus a makobaiyosiq moiyej

1 Tamo bei aqa ñam Lasarus a maiyej. Lasarus aqa qure utru Betani. Qure di Maria aqa jaja Marta wo nanŋo qure utru. 2 Maria agi bunuqna Tamo Koba Yesus aqa siŋgaq di goren bilentosiq aqa gate baŋga na piyej qaji a di. Aqa jaja Lasarus a maiyej. 3 Deqa Maria Marta wo nanŋi na tamo qudei qarinjrnab Yesus aqaq gilsib minjeb, “O Tamo Koba, tamo ni tulaŋ qalaqalaiyeqnum qaji a maiyqo.” 4 Onaqa Yesus a nanŋo anjam di qusiqa minjrej, “Ma di moiqaqqa ma sai. A maiyqo di aqa utru agiende. Qotei aqa siŋgila boleq dimqa tamo uŋgasari nanŋi unsib Qotei aqa ñam soqtqajqa deqa a ma di oqo. E Qotei aqa Niri dego ñam koba oqai.”

5 Yesus a Marta aqa jaja Maria wo nanŋi aiyele qalaqalainjrej. A Lasarus dego qalaqalaiyej. 6 Lasarus a maiyej anjam di qusiqa quosaibulosiqa sawa a soqnej qaji dia bati aiyele olo soqnej. 7 Sosiqa aqa aŋgro nanŋi minjrej, “Iga olo Judia sawaq aiqom.” 8 Onaqa nanŋi na Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, nami yala Juda nanŋi meniŋ na ni lumqa mareb. Di ni olo deq aiqame?” 9 Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Seŋ oqsiq qanam jigeqo sawa suwanqo. Deqa tamo nanŋi

walwelqa kere. Mangalqasai. ¹⁰ Ariya senj aisiq qoloqo sawa ambruqo. Deqa tamo nanji walwelqa keresai. Mangalqab.”

¹¹ Yesus a anjam degsi marsiqa olo minjrej, “Gago was Lasarus a neiejunu. E aisiy dudumyqai.”

¹² Onaqa Yesus aqa angro nanji aqa anjam di qusibqa minjeb, “O Tamo Koba, a neiejunu degam aqa ma saiqas.” ¹³ Nanji Lasarus a bole neiejunu edegeb. Di sai. A bole moiyej. Yesus a Lasarus aqa moiyo sigitosiqa neio qa marej. ¹⁴ Deqa a na ubtosiq minjrej, “Lasarus a bole moiyej. ¹⁵ Ningi ijo singila unsib e qa nungo areqalo singilatqajqa deqa e aqaaq aiyosaisanam a moiyej. E ningi qa are qalsim kumbra degyem. E ijo kumbra deqa are-boleboleibeqnu. Ningi tigelab iga Lasarus aqaaq aiqom.”

¹⁶ Onaqa Tomas aqa ñam bei Didimus a na Yesus aqa angro qudei nanji minjrej, “Unqum. Iga kalil aisim Yesus a koba na moiqom.”

Yesus a marej, “E segi subq na tigelo qa utru”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanji koba na aisib Betani qure jojomyosib anjam endegsib queb, “Lasarus a nami moiyej subq ateb. Bati qolqe koboqo.” ¹⁸ Betani qure di Jerusalem jojom. Kilomita qalub. ¹⁹ Deqa Juda tamo unqasari gargekoba nanji Betani qureq bosib Marta Maria wo nanjo jaja moiyej deqa are latetnrqajqa koroosib soqneb.

²⁰ Onaqa Marta a anjam endegsi quej, “Yesus a beqnu.” A degsi qusiqa walwelosiqa gamq di Yesus turqajqa gilej. Maria a talq di awesoqnej.

²¹ Marta a gilsiq gamq di Yesus turosiq minjej,

“O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moyosai qamu. ²² E qalieonum, ni inği kiye qa Qotei pailyqam a ni emqas.”

²³ Onaqa Yesus na Marta minjej, “Ino jaja a olo subq na tigelqas.” ²⁴ Onaqa Marta na kamba minjej, “E qalie, diño bati qa tamo unğasari kalil nanği subq na tigelabqa ijo jaja dego ombla tigelqab.”

²⁵ Onaqa Yesus na minjej, “E segi subq na tigelo qa utru. E segi nambile sqajqa utru. Tamo a e qa aqa areqalo singilatosim moiğas di unğum. A nambile sqas. ²⁶ Tamo kalil nambile sosib e qa nanğo areqalo singilateqnub qaji nanği olo bunu moiğasai. O Marta, ni ijo anjam di qusim ino areqaloğ di singilatonum e?”

²⁷ Onaqa Marta na Yesus minjej, “Od, Tamo Koba. E qalieonum, ni Kristus, Qotei aqa Niri. Ni qujai Qotei na qarınmonaqa mandamq aiyem qaji. Deqa e ni qa ijo areqalo singilatonum.”

Yesus a Lasarus qa are ugeiyonaqa akamej

²⁸ Marta a anjam degsi marsıqa olo puluosi aisiq aqa jaja Maria metonaq aqa areq bonaq ombla sasalosıbqa minjej, “Qalie Tamo Koba a bqo. A ni qa marqo.” ²⁹ Onaqa Maria a Marta aqa anjam di qusiqa tigeloqujatosiq Yesus unqa gilej. ³⁰ Yesus a qure miligiq aiyosaisoqnej. A Marta wo anjam mareb qaji sawaq di soqnej. ³¹ Sonaqa Juda tamo unğasari talq di Maria are latetoqneb qaji nanği Maria a tigeloqujatosiq tal uratosiq gileqnaqa unsib are qaleb, “A Lasarus aqa subq di akamtqajqa gileqnu kiyo.” Nanği degsib are qalsib tigelosıb Maria dauryosib gileb.

³² Maria a gilsiq Yesus soqnej qaji sawaq di brantosiqa Yesus unsiqa aqa areq di singa pulutosiqa minjej, “O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moi Yosai qamu.”

³³ Onaqa Yesus a Juda tamo ungasari Maria dau-ryosib beb qaji nanji Maria ombla akamoqneb di unsiqa nanji qa are gulbeyonaqa nenemnjrej, ³⁴ “Ninji Lasarus qabia subq ateb?” Onaqa nanji na minjeb, “O Tamo Koba, ni bosim aqa sub une.” ³⁵ Degsi minjnabqa Yesus a dego akamej. ³⁶ A akamonaqa Juda nanji di unsibqa mareb, “Ninji uniy. Yesus a Lasarus tulan qalaqalaiyoqnej deqa akamqo.” ³⁷ Onaqa nanji qudei Yesus qa yomusib mareb, “Yesus a nami tamo nam qandimo boletej. A kiyaaqa Lasarus boletosai? Yim a moiqa-sai.”

Yesus a Lasarus subq na tigeltej

³⁸ Onaqa Yesus a nanjo yomu anjam di qusiqa are gulbeyonaqa walweloq Lasarus aqa subq gilej. Sub di mana miligiq di bogeb. Lasarus nami subq atsib meniñ kobaquja na sub me getenteb. ³⁹ Deqa Yesus na tamo qudei minjrej, “Ninji meniñ kobaquja di taqal atiy.” Onaqa tamo moiyej qaji aqa jaja Marta na Yesus minjej, “O Tamo Koba, a nami moiyej bati qolqe gilqo. Iga meniñ taqal atqom di aqa qusa quleqwas.” ⁴⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E nami mermonum, ni e qa ino areqalo singilatqam di ni Qotei aqa singila unqam.” ⁴¹ Degsi minjnaqa nanji meniñ kobaquja di taqal atnabqa Yesus a lan goge tarosiqa Qotei endegsi pailiej, “O Abu, ni ijo pail endi quonum deqa e ni qa tulan areboleboleibqo. ⁴² E qalieonum,

ni gaigai ijo pail queqnum. Ariya tamo ungasari ijo areq endi tigelejunub qaji nanqi e qa nanqo areqalo singilatqajqa deqa e ni pailmonum. Yim nanqi qalieqab, ni na e qarinqbonam bem.”

⁴³ Yesus a degsi Qotei pailyosiq koboonaqa a tulan maosiq marej, “O Lasarus, ni subq dena tigelosim au.” ⁴⁴ Degsi marnaqa tamo moiyej qaji a subq dena tigelosiq oqedej. Aqa singa ti ban ti ulatamu ti nami gara na dalaeb. Deqa Yesus na minjrej, “Aqa gara di pamblonyib walwelosim gilem.”

Juda tamo kokba nanqi koroosib Yesus qalib moiqajqa maroqneb

⁴⁵ Bati deqa Juda tamo ungasari Maria aqa are latetqa beb qaji nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa nanqi gargekoba Yesus qa nanqo areqalo singilateb. ⁴⁶ Ariya nanqi qudei tigelosib Farisi nanqoq gilsib kumbra Yesus yej qaji deqa sainjreb. ⁴⁷ Sainjrnab qusibqa atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti metnjrnab nanqo areq bosib koba na koroosib mareb, “Iga kiyerqom? Yesus a manwa gargekoba yeleqnu. ⁴⁸ Iga a uratonam degsi kumbra yoqnqas di tamo ungasari kalil nanqi a qa nanqo areqalo singilatqab. Yim Rom nanqi bosib gago atra tal niñaqyosib iga dego kobotgwab.”

⁴⁹ Wausau deqa tamo bei aqa ñam Kaiafas a Juda nanqo atra tamo gate soqnej. Deqa a nanqo ambleq di tigelosiq minjrej, “Ninqi tulan nanari-onub. Anjam laña laña mareq nub. ⁵⁰ Ninqi are qaliy. Tamo qujai a tamo ungasari kalil nanqi qa moiqas di kere. Amqa iga padalqasai.”

⁵¹ Kaiafas aqa segi areqalo na anjam di marosai. A wausau deqa atra tamo gate soqnej deqa a Qotei aqa medabu osiqa anjam di marej. Yesus a Juda nanği qa moiqas anjam di ubtosiq marej. ⁵² Bole, Yesus a Juda nanği segi qa moiqasai. Qotei aqa anğro kalil sawa bei beiq di unub qaji nanği qa ti moiqas. Moisim nanği kalil koroinjrimqa nanği aqa segi tamo unğasari sqab. Kaiafas a anjam di ubtosiq marej.

⁵³ Bati qujai deqa Juda tamo kokba nanği Yesus qalib moiqajqa anjam gereiyqa utru ateb. ⁵⁴ Yesus a di qalieosiq deqa a Juda nanço ambleq di wal-welosaiioqnej. A segitosiqa qure kiñala bei wadau sawa jojom deq gilsiq aqa anğro nanği koba na dia soqneb. Qure di aqa ñam Efraim.

⁵⁵ Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanği elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej. Yori bati jojomon-aqa Juda tulañ gargekoba nanço qure qureq dena tigelosib yori bati di unqajqa deqa Jerusalem beb. Juda nanço kumbra agiende. Yori bati di brantosaisoqnimqa nanği Jerusalem bosib nanço segi jejamu yansosib yori bati qa tariñqab. Utru deqa nanği Jerusalem beb. ⁵⁶ Ariya nanği Jerusalem bosib Yesus qa ñamoqneb. Ñamoqnsib atra tal miligiq bosib segi segi maroqneb, “Ninği kiyersib are qalonub? Yesus a yori bati unqajqa Jerusalem bqas kiyo sai kiyo?” ⁵⁷ Nanği degsib maroqneb. Di kiyaca? Atra tamo kokba ti Farisi ti nanği na tamo unğasari nanği nami endegsib minjreb, “Tamo bei a Yesus qabi soqnimqa unsim bosim iga mergim iga na ojqom.”

12

Maria a goreŋ quleq tulaŋ boledamu Yesus aqa singaq di bilentej

¹ Ariya Juda nango yori bati koba jojomej. Bati 6 amqa brantqas. Deqa Yesus a tigelosiq Betani qureq gilej. Qure di Lasarus agi Yesus na subq na tigeltej qaji aqa qure utru. ² Gilnaqa qure deqaji tamo uŋgasari naŋgi a unsibqa areboleboleinjrnaqa iŋgi goiyeteb. Marta a iŋgi suweiyosiq Lasarus Yesus wo tamo qudei ti metnjrnaq bosib koba na awoosib iŋgi uyoqneb. ³ Onaqa Maria a goreŋ quleq tulaŋ boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jalinaq jigsqa osi bosiqqa Yesus aqa singaq di bilentosiqqa aqa segi gate banga na piyetej. Onaqa goreŋ aqa quleq na tal keretej. ⁴ Onaqa Yesus aqa angro bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej qaji a Maria aqa kumbra di unsiqqa ŋirinosisq marej, ⁵ “A kiyaaqa goreŋ di qarinyosiq meniŋ silali 300 osiq dena tamo iŋgi iŋgi saiqoji naŋgi aqaryainjrosai?” ⁶ Judas a tamo iŋgi iŋgi saiqoji naŋgi qa are qalsiq anjam di marosai. A bajin tamo. A Yesus aqa angro nango silali jugwajqa qun taqatoqnej. Deqa naŋgi qun miligiq di silali ateqnab a na olo bajinoqnej. A deqa are qalsiq anjam di marej.

⁷ Onaqa Yesus a Judas aqa anjam di qusiqqa minjej, “Uŋa di urat. A goreŋ di ojesoqnem. A ijo jejamu subq atqajqa are qalsiq nami gereiyqo. ⁸ Tamo iŋgi iŋgi saiqoji naŋgi bati gaigai niŋgi ti sqab. Ariya e bati gaigai niŋgi ti sqasai.”

Atra tamo kokba naŋgi Lasarus qalsib moiyoŋta maroqneb

⁹ Juda tulaŋ gargekoba naŋgi qalieeb, Yesus a Betani qureq gilsiq di soqnej. Deqa naŋgi a unqa beleneb. Naŋgi Yesus segi unqajqa bosai. Yesus a nami Lasarus subq na tigeltej deqa naŋgi a dego unqa beb. ¹⁰ Atra tamo kokba naŋgi Lasarus dego qalsib moyotqa qairoqneb. ¹¹ Di kiyaaqa? Yesus a Lasarus subq na tigeltonaqa Juda gargekoba naŋgi atra tamo kokba naŋgi uratnjrsib olo Yesus qa naŋgo areqalo siŋilatoqneb.

Mandor Koba Yesus a Jerusalem bej

¹² Tamo ungasari tulaŋ gargekoba naŋgi yori bati unqajqa marsib Jerusalem beleneb. Belenosib nebeonaqa naŋgi endegsib queb, “Yesus a Jerusalem bqas.” ¹³ Naŋgi degsib qusib deqa naŋgi tuwom baŋga elenosib Yesus gamq di turqajqa aiyeb. Aisib Yesus beqnaqa unsib tulaŋ lelenoqnsib endegsib minjoqneb, “Iga ni qa tulaŋ areboleboleigeqnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulaŋ geregereimeqnu. Ni Israel naŋgo Mandor Koba.”

¹⁴ Onaqa Yesus a donki osiqa quraq di awoej. Aqa kumbra deqa nami Qotei aqa anjam bei endegsib nengrenyeb unu, ¹⁵ “O Saion tamo ungasari, niŋgi ulaaib. Niŋgi uniy. Nungo Mandor Koba a donki bunuj quraq di awoosiq beqnu.” ¹⁶ Bati deqa Yesus aqa aŋgro naŋgi anjam di aqa utru poinjrosai. Bunuqna Yesus a moisiq ñam koba onaqa naŋgi anjam deqa olo are qalsib endegsib mareb, “Bole, anjam di Yesus qa nengrenyeb deqa tamo ungasari naŋgi lelenoqnsib a biŋiyoqneb.”

¹⁷ Ariya tamo ungasari Yesus a Lasarus metosiq subq na tigeltonaq uneb qaji naŋgi maŋwa deqa

saoqnsib laqneb. ¹⁸ Laq nab tamo unğasari tulañ gargekoba nañgi quoqneb. Deqa Yesus a donki bunuj quraq di awoosiq Jerusalem beqnaqa nañgi a gamq di turqajqa aiyeleneb. ¹⁹ Ainabqa Farisi nañgi na unjrsibqa segi segi maroqneb, “Iga Yesus siñgila na saidyeqnamqa keresaiigeqnu. Niñgi uniy. Tamo unğasari kalil nañgi a dauryeqnub.”

Grik tamo qudei nañgi Filip minjeb, “Iga Yesus unqom”

²⁰ Tamo unğasari Qotei louqa marsib yori bati unqajqa Jerusalem aiyeleneb qaji nañgo ambleq di Grik tamo qudei soqneb. ²¹ Grik tamo nañgi di Filip aqaq di branteb. Di kiyaaqa? Filip a dego Grik tamo. Filip aqa qure utru Betsaida. Qure di Galili sawaq di unu. Nañgi Filip aqaq di brantosib nenemyeb, “O gago was, iga Yesus unqa kere e?” ²² Onaqa Filip a aisiqa nañgo anjam di Andru minjsiqa Andru ombla gilsib olo Yesus minjeb. ²³ Minjnab qusiqa nañgi kamba minjrej, “E Tamo Anğro. Deqa e ñam koba oqajqa bati brantqo. ²⁴ E bole mernğwai. Kurgus yago breiyibqa mandamq aisim moiqasai di a laña sqas. Moiqa di a olo qoqi oqsim gei gargekoba atelenqas. ²⁵ Dego kere tamo bei na aqa segi ñambile tulañ qalaqalaiyqas di a padalqas. Ariya a mandamq endi aqa segi ñambile qoreiyqas di a ñambile gaigai sqas. ²⁶ Tamo bei na e wauetbqa osimqa a e daurbem. Yimqa qure e sqai di a dego e ombla sqom. A ijo wau yoqnqas di ijo Abu na a ñam kobaquja yqas.”

Jeu tamo nañgi na Yesus soqtosib goge gaintqab

²⁷ Osiqa Yesus a olo anjam endegsi marej, “Endego e are tulañ gulbekobaibqo. Deqa e endegsi

Qotei pailyqai kiyo, ‘O ijo Abu, ni na marimqa bati uge endi ijoq baiq?’ Uᅅgum, e degsi pailyqasai. Bati uge endi branteme. E deqa mandamq aiyem.²⁸ O ijo Abu, ni na ino ñam tulaᅅ kobaqujatime.” Yesus a degsi marnaqa laᅅ goge dena anjam endegsi brantej, “E ijo ñam kobaqujatonum. Ololo kobaqujatqai.”²⁹ Anjam degsi brantonaqa tamo uᅅgasari Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji naᅅgi qusibqa segi segi maroqneb, “Kola anjam atqo kiyo?” Onaqa tamo qudeᅅ naᅅgi mareb, “Sai. Laᅅ aᅅgro bei na Yesus anjam minjjo.”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam niᅅgi quonub qaji di e aqaryaibqajqa brantosai. Di niᅅgi aqaryaiᅅgwajqa brantqo.”³¹ Niᅅgi quiy. Qotei na tamo uᅅgasari mandamq endi unub qaji naᅅgi peginjrqajqa bati bqo. A na mandam endeqa gate koba Satan taqal waiyqajqa bati dego bqo.³² E bini mandamq endi unum. Ariya bunuqna jeu tamo naᅅgi na e soqtbosib goge gaintbqab. Yimqa bati deqa e na tamo uᅅgasari kalil naᅅgi are tigeltetnjritqa ijoq bqab.”³³ Yesus a aqa segi moiqaᅅqa gam boleq atqa osiqa deqa degsi marej.

³⁴ Onaqa tamo uᅅgasari naᅅgi na kamba Yesus minjeb, “Kristus a bati gaigai sqas. Dal anjam nami degsib marnab iga quem. Deqa ni kiyaaq maronum, ‘E Tamo Aᅅgro soqtbosib goge gaintbqab’? Tamo Aᅅgro di tamo yai?”

³⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Puloᅅ a nuᅅgo ambleq di sokiñalayosim niᅅgi olo uratᅅgwas. Deqa niᅅgi puloᅅ ti sosib puloᅅq na laqniy. Yimqa niᅅgi ambruᅅgwasai. Tamo ambruq na laqnu qaji a qabiteqnu kiyo di a qalieqasai.”³⁶ Niᅅgi puloᅅ

ti sosib pulon qa nungo areqalo singilatiy. Ningi degyqab di ningi pulon aqa anqro sqab.”

Juda tamo gargekoba nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilatosai

Yesus na tamo ungasari nanqi anjam degsi min-jrsiqa nanqi uratnjrnaq nanqi a olo unosai. ³⁷ A Qotei aqa manwa gargekoba nanqo namdamuq di yeqnaqa nanqi unoqneb. Unoqnsib ariya nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilatosai oqneb. ³⁸ Nanqi kumbra di yeb deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo yai a gago anjam endi qusiqa aqa areqaloq di singilatqo? Tamo yai a Tamo Koba aqa singila unsiq poiyoq? Tamo dego bei sosai.” Aisaia a nami anjam degsi marej.

³⁹ Deqa nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilatqa keresai. Utru deqa Aisaia a anjam bei dego endegsi nenqrenyej, ⁴⁰ “Qotei a nanqo namdamu getentetnjrej. A nanqo are miligi dego getentetnjrej. Deqa nanqi nanqo namdamu na Qotei aqa kumbra bei unqa keresai. Nanqi nanqo are miligiq na Qotei aqa anjam dego poinjrqa keresai. Deqa nanqi are bulyosib ijoq bqa keresai. Deqa e na nanqi boletnjrqasai.” ⁴¹ Aisaia a nami Yesus aqa singila unsiq deqa anjam degsi marej.

⁴² Bole, Juda gate gargekoba nanqi are bulyosib Yesus qa nanqo areqalo singilateb. Ariya nanqi Farisi nanqi ulainjrsib deqa nanqi boleq di Yesus aqa nam marosai oqneb. Nanqi are qaleb, “Iga boleq di Yesus aqa nam marqom di Farisi nanqi iga Qotei tal miligiq gilqa saidgwab.” ⁴³ Nanqi

degsib are qaleb. Di kiyaaqa? Nanġi Qotei na nanġo ñam soqtqajqa arearetnjrosaiognej. Tamo nanġi na nanġo ñam soqtqajqa deqa arearetnjroqnej.

Yesus aqa anjam a tamo sigitosim tamo unġasari nanġi peginjrqas

⁴⁴ Onaqa Yesus a tulañ lelenosiq marej, “Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a e qa segi aqa areqalo singilatqasai. Ijo Abu e qarinqej qaji a qa dego aqa areqalo singilatqas. ⁴⁵ Tamo bei a e nubqas di a ijo Abu e qarinqej qaji di dego unqas. ⁴⁶ E puloñ bulosim mandamq aiyem. Deqa tamo unġasari kalil e qa nanġo areqalo singilateqnum qaji nanġi ambruq di sqasai. ⁴⁷ Tamo bei a ijo anjam qusimqa ariya a dauryqasai di e na a pegiyqasai. E tamo unġasari nanġi peginjrqas bosai. E nanġi elenqajqa bem. ⁴⁸ Tamo unġasari nanġi e qoreibosib ijo anjam quqwa uratqab di nanġi peginjrqajqa tamo bei unu. Anjam e mareqnum qaji a segi tamo sigitosim tamo unġasari nanġi peginjrqas. Diño batiamqa anjam dena nanġi peginjrqas. ⁴⁹ E ijo segi areqalo na anjam marosaieqnum. Ijo Abu e qarinqej qaji a na anjam merbeqnaqa quoqnsim agi mareqnum. ⁵⁰ E qalieonum, ijo Abu aqa anjam di ñambile gaigai sqajqa anjam. Deqa anjam kalil e mareqnum qaji di ijo Abu na e merbeqnaq quoqnsim agi mareqnum.”

13

Yesus na aqa anġro nanġo sinġa yansetnjrej

¹ Juda nanġo yori bati koba jojomonaqa Yesus a endegsi qalieej, “E mandamq endi so bati koboqo. E moisiy ijo Abu aqaq olo oqwa bati brantqo.”

Yesus na aqa segi anġro mandamq di soqneb qaji nanġi tulaġ qalaqalainjroqnsiq ġilsu ġilsiq aqa moiqa bati itej.

² Deqa a nanġi koba na awoosib inġi uyoqneb. Di bilaq. Inġi uyeq nabqa Satan a Judas Iskariot aqaq aiyej. Aisiqa Judas na Yesus osim jeu tamo nanġo banq di atqajqa deqa are tigeltetej. Judas a Saimon Iskariot aqa nġiri. ³ Yesus a qalieej, aqa Abu na inġi inġi kalil aqa banq di atelenej. A Qotei aqaq na bej puluosim Qotei aqaq olo oqwas di dego qalieej. ⁴ Deqa a aqa anġro nanġi koba na inġi uyoqnsibqa a tigelosiqqa aqa gara olekoba piqtosiq jejamu piyo qaji gara osiqa tigej. ⁵ Tigsiqu kanġal tamo bulosiqqa tabirq di ya qamsiq aqa anġro nanġo sinġa yansetnjroqnsiqa jejamu piyo qaji gara dena piyetnjroqnej.

⁶ Osiqa Pita aqa sinġa yansetqa laqnaqa minjej, “O Tamo Koba, ni ijo sinġa yansetbqam e?” ⁷ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Kumbra e endego yeqnum endi ni utru poimosai unu. Bunuqna ni poimqas.” ⁸ Onaqa Pita na Yesus saidyosiq minjej, “Ni ijo sinġa yansqasai. Sai bole sai.” Onaqa Yesus na minjej, “E ni yansmqasai di ni e ombla sqa keresai.” ⁹ Onaqa Saimon Pita na minjej, “O Tamo Koba, ni ijo sinġa segi yansaim. Ijo ban ti gate ti dego yansetbe.” ¹⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Tamo a yalqo a olo yalqasai. Aqa sinġa segi yansqas di kere. Dena a torei milalo sqas. Niġi milalo unub. Ariya niġi kalil milalo sosai.” ¹¹ Yesus a qalieej, aqa anġro bei aġi Judas a na Yesus osim jeu tamo nanġo banq di atqas. Deqa a na minjrej, “Niġi kalil milalo sosai.”

¹² Yesus a nanngo sinğa yansetnjrsiq koboonaqa aqa segi gara olekoba olo jigsıqa awoosiq nennemnjrej, “Kumbra e endego ninđi enđonum qaji di ninđi utru poıngwo e? ¹³ Ninđi e merbeqñub, ‘O Qalie Tamo Koba. O gago Tamo Koba.’ Ninđi kere e merbeqñub. Agi e segi qujai. ¹⁴ E nuñgo Tamo Koba. E nuñgo Qalie Tamo Koba dego. Ariya e nuñgo sinğa yansetñgonum deqa ninđi dego segi segi qa kumbra degyoqñiy. ¹⁵ Kumbra e endego ninđi osorñgonum qaji di ninđi kamba dego degsib yoqñiy. ¹⁶ E bole merñgwai. Kañgal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Tamo a wau qa gilqas di a na tamo a qarınyo qaji di bunyqa keresai. ¹⁷ Kumbra e yeqñum endi aqa utru ninđi poıngim dauryiy. Yimqa ninđi tulañ areboleboleıngwas.

¹⁸ “Ijo anjam endi e ninđi kalil qa marosai. E na ninđi gılñgem deqa e ninđi qa qalie bole. Ariya Qotei aqa anjam bei nenğreñq di unu qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, ‘Tamo e ombla bem quiq di tuqtosim uyqas qaji a na e jeutbqas.’ ¹⁹ Kumbra di brantosaisonaqa e nami merñgonum. Deqa kumbra di brantimqa ninđi e qa nuñgo areqalo sıngilatosib marqab, ‘Bole, Yesus a segi qujai gaigai degsi unu.’ ²⁰ E bole merñgwai. Tamo bei na tamo uñgasari e qarınjronum qaji nanđi osim geregereınjrças di a e dego osim gereibqas. A e osim gereibqas di a na ijo Abu e qarınbej qaji a dego osim gereiyqas.”

Judas a Yesus osim jeu tamo nanđo banđ di atqas

²¹ Yesus a degsi marsıqa are tulañ gulbekobaiyonaqa olo marej, “E bole merñgwai. Ijo anđro bei na e osim jeu tamo nanđo banđ di atqas.” ²² Onaqa

Yesus aqa anğro nanği segi segi kokoqoqneb. Yesus a anğro yai qa degsi marej di nanği qaliesai deqa nanği degyoqneb. ²³ Yesus aqa anğro bei agi Yesus na tulañ qalaqalaiyoqnej qaji a Yesus aqa areq di awesoqnej. ²⁴ Deqa Saimon Pita a bañ na anğro di minjej, “Ni na Yesus nenemyimqa a anğro yai qa degsi marqo di mermqas.” ²⁵ Onaqa anğro dena Yesus beteryosiqqa nenemyej, “O Tamo Koba, ni anğro yai qa degsi maronum?” ²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Anğro e endego bem osiy quiq di tuqtosiy anaiyqai qaji a na e osim jeu tamo nanço bañq di atqas.” Degsi minjsiqqa bem quiq di tuqtosiq Saimon Iskariot aqa ñiri Judas anaiyej.

²⁷ Anaiyonaq Satan a Judas aqa are miligiq ainaqa Yesus na minjej, “Ni kumbra yqam qaji di endego yoqujat.” ²⁸ Yesus a Judas degsi minjnaqa aqa anğro kalil awesoqneq qaji nanği qusibqa Yesus na Judas kiyaca anjam di minjej nanği deqa poinjrosai. ²⁹ Judas a nanço silali jugwajqa qun taqatoqnej deqa nanği qudei are qaleb, Judas a gilsim yori bati aqa inği inği awaiyqajqa deqa kiyo Yesus na degsi minjej. Nanği qudei are qaleb, Judas a gilsim inği awaiyosim tamo sougetejunub qaji nanği anainjrças. ³⁰ Onaqa Judas a bem di uysiqqa warum uratosiq oqedej. Di qolo.

Yesus na aqa anğro nanği dal anjam bunuj enjrej

³¹ Judas a oqedonaqa Yesus a endegsi marej, “Bini e Tamo Anğro ñam koba oqai. E ñam koba otqa Qotei a dego ñam koba oqas. ³² Qotei a ñam koba osimqa a na e dego ñam koba ebqas. A urur ñam koba ebqas. ³³ O ijo anğro niñgi quiy. E niñgi koba na sokiñalayosiy uratñgitqa niñgi e qa

ɲamoqɲqab. Qure e oqwai di ɲiŋgi oqwa keresai. E nami Juda tamo kokba ɲaŋgi degsi minjroqɲem agi bini ɲiŋgi dego olo mernɲonum. ³⁴ Endego e dal anjam bunuj enɲwai. Dal anjam bunuj agiende. ɲiŋgi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqɲiy. E ɲiŋgi qalaqalaiɲgeqɲum dego kere ɲiŋgi kamba dego segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqɲiy. ³⁵ ɲiŋgi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqɲibqa tamo kalil ɲaŋgi ɲuŋgo kumbra di unoqɲsib dena qalieoqɲqab, ɲiŋgi ijo aɲgro bole.”

Yesus na Pita minjej, “Ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai’ ”

³⁶ Onaqa Saimon Pita na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni qabitqam?” Onaqa Yesus na minjej, “Qure e oqwai di ni mati oqwa keresai. Bunuqna ni e daurbosim qure deq oqwam.”

³⁷ Onaqa Pita na olo Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, kiyaa e bini ni daurmqa keresai? Ni marimqa e ni qa ijo ɲambile uratosiy moiqai.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni e qa ino ɲambile uratosim moiqam e? E bole mermqai. Tuwe anjamosaisoqɲimqa ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

14

Iga Qotei aqaq oqwajqa gam agi Yesus a segi qujai

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “ɲiŋgi are gulbeɲɲaiq. ɲiŋgi Qotei qa ɲuŋgo areqalo siŋgilateqɲub ariya ɲiŋgi e qa dego ɲuŋgo areqalo siŋgilatoqɲiy. ² Ijo Abu aqa talq di warum gargekoba unub. E oqsiiy ɲuŋgo segi segi warum gereiyetɲɲwai. Ijo anjam di

bolesai qamu e ningi merngosai qamu. ³ E nungo segi segi warum gereiyetngsiy olo bosiy ningi joqsiy qure e sqai di ningi dego e ombla sqab. ⁴ Qure e sqai deq oqwajqa gam di ningi qalie.”

⁵ Onaqa Tomas na Yesus minjej, “O Tamo Koba, qure ni oqwam di iga qaliesai. Deqa iga kiyersim qure deq oqwajqa gam qalieqom?” ⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E segi gam. E segi anjam bole qa utru. E segi nambile qa utru dego. Tamo bei a gam bei na ijo Abu aqaq oqwa keresai. Ijo Abu aqaq oqwajqa gam agi e segi qujai. ⁷ Ningi e qa qalieonub qamu ningi ijo Abu qa dego qalieonub qamu. Agi endego ningi ijo Abu qa qalieqa utru atonub. Osib ningi a unonub.”

⁸ Onaqa Filip na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na ino Abu osorgimqa di iga qa kereqas.” ⁹ Onaqa Yesus na minjej, “O Filip, e bati olekoba ningi koba na soqnem. Ni e qa qalieosai unum e? Tamo a e nubqo di a ijo Abu dego unqo. Deqa ni kiyaaqa e merbonum, ‘Ni na ino Abu iga osorge?’ ¹⁰ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu di ni poimosai kiyo? Anjam e na ningi merngeqnum qaji endi ijo segi areqalo na merngosai. Ijo Abu na e beterbesosiq aqa wau ojeqnu. ¹¹ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu. Ningi ijo anjam di qusib e qa nungo areqalo singilatiy. Saiamqa wau kalil e nungo nãdamuq di yeqnum qaji di ningi unsib e qa nungo areqalo singilatiy.

¹² “E bole merngwai. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di wau kalil e yeqnum qaji a dego yoqnqas. Osim ijo wau di bunyosim wau tulan kokba yoqnqas. Di kiyaaqa? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa. ¹³ E Qotei aqa Niri unum deqa ningi ijo nãam

na inġi bei qa Qotei pailyqab di e na inġi di enġwai. Yim dena ijo Abu a ñam koba oqas. ¹⁴ Niġi ijo ñam na inġi bei qa Qotei pailyqab di e na inġi di enġwai.”

Yesus a aqa Abu minjim a na aqa Mondor Bole qarinyqas

¹⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Niġi e qalaqalaibqab di niġi ijo anjam dauryoqnqab. ¹⁶ Amqa e ijo Abu minjitqa a na Aqaryainġo Tamo qarinyim nunġoq bosim singilatnġwas. Osim a bati gaigai niġi koba na sqas. ¹⁷ Aqaryainġo Tamo di a anjam bole qa Mondor. Tamo unġasari mandamq endi unub qaji nanġi Mondor di oqa keresai. Nanġi a unosaieqnub. Nanġi a qa qaliesai dego. Ariya niġi a qa qalie. A niġi koba na unub. Bunuqna a bosim nunġo are miligiq di sqas.

¹⁸ “E niġi mandum anġro bul uratnġwasai. E nunġoq olo bqai. ¹⁹ Sokiñala tamo unġasari mandamq endi unub qaji nanġi e olo nubqasai. Ariya niġi e nubqab. E nambile unum deqa niġi dego nambile sqab. ²⁰ Sosibqa bati deqa niġi endegsib qalieqab, e na ijo Abu beteryesonam niġi kamba e beterbesonab e niġi beternġejunum. ²¹ Niġi quiy. Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo dal anjam dego qusim dauryoqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalayqas. E na dego tamo di qalaqalaiyoqnsiy aqaq di brantoqnsiyqa e segi qa babtoqnqai.”

²² Onaqa Judas bei Judas Iskariot sai a na Yesus endegsi nenemyej, “O Tamo Koba, kiyafa ni tamo unġasari kalil mandamq endi unub qaji nanġoq di brantqa saidosim gago segiq di brantoqnsim ni segi qa babtoqnqam?” ²³ Onaqa Yesus na minnej,

“Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo anjam daury-oqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalaiy-imqa aqo ijo Abu wo aqaq bosim a ombla gaigai sqom. ²⁴ Tamo bei a e qalaqalaibqasai di a ijo anjam dauryqasai. Anjam e na niŋgi merngeqnum qaji endi ijo anjam sai. Anjam endi ijo Abu e qarınbej qaji aqa anjam.

²⁵ “Anjam endi e niŋgi koba na sosim merngeqnum. ²⁶ Bunuqna Aqaryaingo Tamo a nungoq bosim singilatıngwas. A Mondor Bole. Ijo Abu na a qarınyim ijo ñam na bosim anjam kalil niŋgi merngekritqas. Osim nungo areqalo tigeltetıngimqa anjam kalil e niŋgi merngeqnum qaji deqa olo are qaloqnqab.

²⁷ “E niŋgi uratıngwa osiy nungo are latetıngwai. E segi are lawo unum deqa e nungo are latetıngwai. Mandam tamo bei na degsim nungo are latetıngwa keresai. Deqa niŋgi are gulbeıngaiq. Osib ulaaib. ²⁸ E niŋgi endegsim merngonum quonub, ‘E niŋgi uratıngsiy olo nungoq bqai.’ Niŋgi e qalaqalaibonub qamu niŋgi ijo anjam deqa are-boleboleıngwo qamu. Di kiyacaq? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa. Ijo Abu agi a na e tulanı bunbejunu. ²⁹ E ijo Abu aqaq oqosaisosim anjam endi merngonum. Deqa bunuqna e ijo Abu aqaq oqıtqa niŋgi e qa nungo areqalo torei singilatqab.

³⁰ “Mandam endeqa gate koba Satan a beqnu. A na e gulbe bei ebqa keresai. Deqa e olo anjam olekoba totoryosiy merngwasai. ³¹ Ijo are koba endegsi unu. Mandam qaji tamo ungasari nanıgi qalieqab, e ijo Abu qalaqalaiyeqnum deqa anjam a na merbeqnu qaji di e dauryeqnum. Ariya niŋgi

tigelab iga gilqom.”

15

Yesus a wain namtan bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E segi wain namtan bole. Ijo Abu a wain wau qa lanja. ² Ijo dani qudei nanği gei bole atqasai di ijo Abu na nanği ginğenjrşim taqal breinjrqas. Ijo dani nanği gei bole atelenqab di ijo Abu na gereinjrimqa nanği olo gei koba atelenqab. ³ Anjam kalil e nami merņgoqnem qaji dena ninği gereinğej koboej. ⁴ Ninği e beterbesoqnıy. Yımqa e dego ninği beterņsesqai. Nam dani a segi sqas di a geitqa keresai. Qoboq di beteresqas di a geitqas. Dego kere ninği e beterbesqasai di ninği gei bole atqa keresai.

⁵ “E segi wain namtan bole. Ninği ijo dani bul. Tamo bei a e beterbesqas di e dego a beteryesqai. Yımqa a gei koba atelenqas. Ninği e uratbqab di ninği wau bei yqa keresai. ⁶ Tamo bei a e beterbesqasai di a nam dani uge bul ginğenjosib taqal breiyib kanğranamqa koroyosib namyuwoq di breiyib yugwas.

⁷ “Ninği e beterbesosib ijo anjam nunğoq di soqnımqa ninği inği bei qa Qotei pailyqab di a na inği di enğwas. ⁸ Ninği gei koba atelenjosib ijo anğro bole soqnıy. Yımqa ijo Abu aqa nam tulan kobaqas. ⁹ Ijo Abu na e qalaqalaibeqnu dego kere e na ninği qalaqalaıngeqnum. Deqa ninği gaigai ijo qalaqalaiyo kumbraq di soqnıy. ¹⁰ Ninği ijo dal anjam kalil dauryoqnqab di ninği ijo qalaqalaiyo kumbraq di sqab. E ijo Abu aqa dal

anjam dauryoqnsimqa aqa qalaqalaiyo kumbraq di unum dego kere. ¹¹ E segi areboleboleibeqnu deqa ningi dego areboleboleinngoqnem. Ijo arebolebole di nungoq di tulan kobaoqnem. Utru deqa e na anjam endi ningi merngonum. ¹² Ijo dal anjam agiende. E na ningi qalaqalaiingeqnum dego kere ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. ¹³ Qalaqalaiyo kumbra tulan bolequja bei agiende. Tamo bei na aqa was nanqi aqaryainjrqa osimqa aqa segi nambile uratosim moiqas. Qalaqalaiyo kumbra dena qalaqalaiyo kumbra kalil tulan bunjrejunu. ¹⁴ Ningi ijo anjam kalil e na merngeqnum qaji endi dauryqab di ningi ijo segi was bole sqab. ¹⁵ Anjam kalil ijo Abu na e merbeqnaq queqnum qaji di e ubtosim ningi merngeqnum. Deqa e ningi ‘was’ merngeqnum. E ningi ‘kangal tamo’ merngosaeqnum. Kangal tamo a aqa tamo koba aqa wau qaliesai.

¹⁶ “Ningi na e giltbosai. E na ningi giltngem. Osim ningi wau engem. Ningi gilsib gei koba atelenjoqnbqa nungo gei gaigai sqajqa deqa e na ningi wau engem. Deqa ningi ijo nam na ingi bei qa ijo Abu pailyqab di a na ingi di engwas. ¹⁷ E na ningi dal anjam endegsi merngwai. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.”

*Mandam qaji tamo ungasari nanqi na
Yesus aqa angro nanqi jeutnjreqnub*

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Mandam qaji tamo ungasari nanqi na ningi jeutngeqnum. Deqa ningi endegsi poingem, nanqi namoqna e dego jeutboqneb. ¹⁹ Ningi mandam qaji tamo unub qamu mandam qaji tamo ungasari nanqi na ningi

qalaqalaingeqñub qamu. Agi nanği na nanġo segi was nanği qalaqalainjreqñub dego kere. Ariya niği mandam qaji tamo sai. E na niği giltngem deqa niği mandam qaji kumbra urateb. Utru deqa mandam qaji tamo unġasari nanği na niği jeutngeqñub. ²⁰ E nami merñgonum, kanġal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Niği anjam deqa are qaliy. Jeu tamo nanği na e ugeugeiboqñeb dego kere nanği na niği ugeugeinġoqñab. Nanği ijo anjam dauryoqñeb qamu nanği nunġo anjam dego dauryeqñub qamu. ²¹ Ariya nanği ijo Abu e qarınbej qaji a qa qaliesai. Deqa nanği niği ugeugeinġoqñab. Di kiyaaqa? Niği ijo ñam ejunub deqa.

²² “E bosim nanği anjam minjrosai qamu nanği une saiġoji unub qamu. Ariya e nanği anjam minjrem deqa nanği nanġo une ulitqa gam saiġoji. ²³ Tamo bei na e jeutbqas di a na ijo Abu dego jeutqas. ²⁴ E mañwa qudei tamo bei na nami yosaiiqñej qaji di nanġo ambleq di babtosai qamu nanği une saiġoji unub qamu. Ariya e nanġo ambleq di mañwa qudei babteqnamqa nanği unoqn-sib aqo ijo Abu wo jeutgeqñub. ²⁵ Nanġo kumbra dena dal anjam bei nenġrenq di unu qaji di aqa damu brantej. Anjam agiende, ‘Tamo nanği e lanġa jeutbeqñub.’

²⁶ “Aqaryainġo Tamo a ijo Abu ombla unub. E na a qarınjit nunġoq bqas. A anjam bole qa Mondor. A ijo Abu aqaq dena bqas. Bosim ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim marqas. ²⁷ Niği dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosib marqab. Di kiyaaqa? Nami e ijo wau utru atem bati deqa niği e ombla sosib

ijo wau unoqneb dena bosib bosib agi bini ningi e ombla unum.

16

¹“Ningi ijo ñam uratosib ulonjaib deqa e na anjam endi merngeqnum. ²Bunuqna jeu tamo nanngi na ningi taqal breingosib ningi olo Qotei tal miligiq gilqa saidngwab. Osib bati bei bamqa nanngi na ningi moyotngqoqab. Osib endegsib are qaloqngab, ‘Iga Qotei aqa wau ojeqnum deqa iga na nanngi moyotnjreqnum.’ ³O ijo angro, jeu tamo nanngi aqo ijo Abu wo qa qaliesai deqa nanngi ningi degngwab. ⁴Nanngi ningi degngibqa ningi ijo anjam e bini merngeqnum qaji endeqa olo are qaliy.”

Yesus a Mondor Bole qa anjam marej

Osiqa Yesus a olo marej, “Nami e ningi koba na soqnem bati deqa e na anjam endi ningi merngosaiognem. ⁵Sokiñala e ningi uratngsiy ijo Abu e qarinqej qaji aqag olo oqwai deqa bini e anjam endi ningi merngeqnum. Ariya ningi kamba e nenembosaieqnub, ‘Ni qabitqam?’ degbosai. ⁶E ningi anjam endi merngeqnum deqa ningi are gulbeingeqnu. ⁷E bole merngwai. E ningi uratngsiy oqwai. E oqwasai di Aqaryaingo Tamo agi Mondor Bole a nungoq bqasai. Utru deqa e ningi uratngsiy oqwai. E oqsiy Mondor qarinyitqa a nungoq bqas. ⁸Bosimqa mandam qaji tamo ungasari nanngo une babetnjroqnim nanngi poinjroqngas. Kumbra bole qa utru dego a na osornjroqnim nanngi qalieoqngab. Qotei a tamo ungasari nanngi peginjrqas kumbra di dego nanngi qalieqajqa deqa Mondor na nanngi osornjroqngas.

⁹ A na mandam qaji tamo ungasari nanngo une babtetnjroqngas. Di kiyaaqa? Nanngi e qa nanngo areqalo singilatosaieqnub deqa. ¹⁰ Kumbra bole qa utru dego a na nanngi osornjroqngas. Di kiyaaqa? E ijo Abu aqaq oqitqa ningi e olo nubqasai. ¹¹ Qotei a tamo ungasari nanngi peginjrqas kumbra di dego Mondor na nanngi osornjroqngas. Di kiyaaqa? Qotei na mandam endeqa gate koba Satan pegiyosim njamyuwoq waiyqas.

¹² “E anjam gargekoba ningi merngwajqa ijo areqaloq di unu. Bini e merngwasai. Di kiyaaqa? Nunngo areqalo na ojqa keresai deqa. ¹³ Ariya anjam bole qa Mondor a bosimqa nunngo areqalo gereiyetngimqa ningi anjam bole kalil poingekritqas. Aqa segi areqalo na anjam merngwasai. A anjam quoqnsim di segi ningi merngoqngas. Osim kumbra mondon brantelenqas qaji di dego ubtoqnsim merngoqngas. ¹⁴ A ijo anjam osim ningi merngoqngas. Kumbra dena a na ijo ñam koba ti ijo singila koba ti boleq atqas. ¹⁵ Ijo Abu aqa inngi inngi kalil di ijo inngi inngi dego. Deqa e ningi merngonum, Qotei aqa Mondor na ijo anjam osim ningi merngoqngas.”

Yesus aqa angro nanngi are gulbeinjrimqa olo bunuqna nanngi areboleboleinjrqas

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.” ¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanngi segi segi maroqneb, “Yesus a marqo, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ A dego marqo, ‘E ijo Abu aqaq olo oqwai.’ A kiyaaqa degsi marqo?” ¹⁸ Nanngi degsib

maroqnsib olo maroqneb, “Yesus a kiyaaqa marqo, ‘Sokiñala’? Anjam di aqa utru iga poigosai.”

¹⁹ Nanği Yesus aqa anjam deqa nenemyqa laqnab di qalieosiqa endegsi minjrej, “E ningi merngonum, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ Ijo anjam di aqa utru ningi poingosai deqa ningi segi segi qaireqnu. ²⁰ O ijo anğro, e bole mernğwai. Ningi akam ti sosib are tulağ gulbeinğwas. Amqa mandam qaji tamo unğasari nanği areboleboleinjrğas. Ariya nunğo are gulbe di olo koboamqa ningi tulağ areboleboleinğwas. ²¹ Unğa a anğro oqajqa batieqnaqa aqa jejamu tulağ jaqatinğyeqnaqa a are gulbekobaiyeqnu. Ariya a anğro osim aqa jaqatinğ koboamqa a aqa jaqatinğ deqa olo are qalqasai. A anğro osim deqa tulağ areboleboleiyğas. ²² Dego kere bini ningi are gulbeinğwo. Ariya bunuqna e ningi olo ningitqa ningi are gulbe di uratosib tulağ areboleboleinğwas. Nunğo arebolebole di tamo bei na olo yainğwa keresai. ²³ Bati deqa ningi olo e anjam bei nenembqasai. E bole mernğwai. Ningi ijo ñam na inği bei qa Abu pailyqab di a na inği di enğwas. ²⁴ Ningi nami ijo ñam na Qotei pailyosaiogneb. Ariya bini ningi inği bei oqajqa are soqnimqa ningi ijo ñam na Qotei pailyoqniy. Osib deqa ningi inği di osib tulağ areboleboleinğwas.”

Yesus a mandam endeqa singila kalil gotranğyosiq tigelejunu

²⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “E ningi yawo anjam mernğoqnam. Bunuqna e olo yawo anjam bei ningi mernğwasai. Anjam aqa damu geregere plaltosiy ijo Abu qa mernğoqnqai. ²⁶ Bati deqa e segi ningi qa

Abu pailyqasai. Niŋgi ijo ñam na Abu pailyoqñqab. ²⁷ Ijo Abu a segi na niŋgi qalaqalaingeqnu. Di kiyaaq? Niŋgi e qalaqalaiboqnsib e Qotei aqaq na bem degsi poingeqnu deqa. ²⁸ Nami e ijo Abu aqaq na bosim mandamq aiyem. Sokiñala e olo mandam uratosiy aqaq olo oqwai.”

²⁹ Onaqa Yesus aqa aŋgro naŋgi aqa anjam di qusib minjeb, “Od, endego ni boleq di anjam ubtosim mergonum. Ni yawo anjam mergosai. ³⁰ Deqa bini iga poigwo, ni kumbra kalil qa qalieonum. Deqa iga ni anjam bei nenemmqasai. Ni namoqna gago nenem qalieonum. Utru deqa iga ni qa gago areqalo siŋgilatosim maronum, bole, ni Qotei aqaq na bem.”

³¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niŋgi e qa nuŋgo areqalo siŋgilatonub e? Di keretonub. ³² Niŋgi quiy. Bati bei bqas agi bqo. Sokiñala jeu tamo naŋgi na niŋgi teteingibqa niŋgi kalil segisegiosib nuŋgo qureq jaraiqab. Jaraiyibqa e segi sqai. Bole, e segi sqasai. Ijo Abu a e ombla sqom. ³³ E anjam endi niŋgi merŋgeqnum. Di kiyaaq? Niŋgi na e beterbosib are lawo sqajqa deqa. Bole, niŋgi mandamq endi gulbe koba oqñqab. Di uŋgum. E segi na mandam endeqa siŋgila kalil gotraŋyosim tigelejunum. Deqa niŋgi are siŋgilatosib soqniy.”

17

Yesus a aqa aŋgro naŋgi qa pailyej

¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa laŋ goge tarosiq Qotei endegsi pailyej, “O Abu, bati brantqo. E ino segi Aŋgro qujai unum deqa ni

ijo ñam kobaqumatimqa e kamba dego ino ñam kobaqumatqai. ² Ni e singila ebem. Singila dena e na tamo ungasari kalil nanği taqatnjroqnqai. Osiy tamo kalil ni na ebem qaji nanği ñambile enjritqa nanği ñambile gaigai sqab. ³ Ñambile gaigai sqajqa kumbra agiende. Tamo e na ñambile enjreqnum qaji nanği ni qa bole qalieeqnub. Aği ni segi Qotei bole. Nanği e Yesus Kristus qa dego bole qalieeqnub. Aği ni na e qarınbonam mandamq aiyem. Ñambile gaigai sqajqa kumbra agide.

⁴⁻⁵ “O Abu, e mandamq endi ino ñam koba ti ino singila koba ti babtoqnem. Osim wau kalil ni na ebem qaji di yekritem. Nami mandam a brantosaisonaqa e ni ombla ñam koba ti soqnem. Ñam di ni na olo ebimqa aqo ombla ñam koba ti sqom.

⁶ “Tamo kalil ni na ebem qaji nanği di e na ino ñam osornjroqnem. Deqa nanği ino anjam dau-ryoqneb. Nanği ino segi tamo soqneb deqa ni na nanği mandamq endena elejosim e ebem. ⁷ Bini nanği qalieonub, ingi ingi kalil ni na e ebem qaji di inoq dena branteb. ⁸ Nanği degsib qalieonub. Di kiyaga? Anjam kalil ni na e merbem qaji di e kamba nanği minjrnem nanği queb. Qusib ni na e qarınbonam bem anjam di nanço areqaloq di singilateb. Osib endegsi poinjrej, e inoq dena bem.

⁹ “E nanği qa ni pailmonum. E mandam qaji tamo ungasari nanği qa ni pailmosai. Tamo ni na ebem qaji nanği qa segi e ni pailmonum. Di kiyaga? Nanği ino tamo unub deqa. ¹⁰ Ijo tamo kalil nanği di ino dego. Ino tamo kalil nanği di ijo dego. Nançoq dena e ñam kobaquja eqnum.

¹¹ “E inoq olo bqai. Deqa e mandamq endi olo sqasai. Ariya tamo ni na ebem qaji nanği mandamq endi sqab. O Abu, ino kumbra kalil tulañ boledamu. Ni segi qujai une saiqoji. Ino ñam koba ni na ebem qaji ñam dena ni na ijo tamo nanği taqatnjroqnime. Amqa aqo aiyel are qujaitosim unum dego kere nanği kamba are qujaitosib sqab. ¹² E nanği koba na sosimqa ino ñam kobaquja ni na ebem qaji ñam dena nanği taqatnjroqnem. Deqa ijo anğro bei padalosai. Anğro qujai agi ni nami padalqajqa giltem qaji a segi padalqas. A padalamqa ino anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqas. ¹³ E olo inoq bqai. Ijo segi arebolebole tulañ kobaosim tamo ni na ebem qaji nanğoq di gaigai sqajqa deqa e mandamq endi sosimqa anjam endi mareqnum.

¹⁴ “E na nanği ino anjam minjroqnem. Utru deqa mandam qaji tamo unğasari nanği na nanği jeutnjreqnub. Nanği mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai. ¹⁵ Ni na nanği joqsim nanği mandam uratosib lañ qureq oqwajqa deqa e ni pailmosai. Nanği mandamq endi soqnib ni na nanği taqatnjroqnim tamo uge Satan na nanği ugeugeinjraim deqa e ni pailmonum. ¹⁶ Nanği mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai. ¹⁷ Ino anjam kalil bole. Ni ino anjam bole di nanği minjroqne. Yimqa anjam di nanğo are miligiq di wauoqnimqa nanği ino segi tamo tiñtiñ sqab. ¹⁸ Nami ni na e qarinjbonam mandamq aisim tamo unğasari nanğo ambleq di soqnem. Deqa e kamba tamo ni na ebem qaji nanği qarijnjritqa mandam qaji tamo unğasari nanğo am-

bleq di sqab. ¹⁹ E nanği qa are qalsiy ijo segi jejamu ni emekritqai. Ijo kumbra dena nanği ino segi tamo tiñtiñ sosib ino anjam bole dauryoqnqab.

²⁰ “E ijo anğro 11 nanği qa segi ni pailmosai. Bunuqna nanği ijo anjam mare mare laqnibqa tamo unğasari gargekoba nanği nanço anjam quonqnsib e qa nanço areqalo siñgilatoqnqab. E nanği qa dego ni pailmonum. ²¹ O Abu, ni ijoq di unum. E dego inoq di unum. Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ijo segi tamo unğasari kalil nanği dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa e ni pailmonum. Yimqa mandam qaji tamo unğasari nanği qalieqab, ni na e qarınbonam bem. ²² Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ñam koba ni na ebem qaji di e kamba olo ijo segi tamo unğasari nanği enjrem. Di kiyayaqa? Nanği dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa. ²³ E ijo segi tamo unğasari nançoq di unum. Ni ijoq di unum. Kumbra dena nanği kalil dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqom. Soqnimqa mandam qaji tamo unğasari nanği na nanği unjrsibqa qalieqab, ni na e qarınbonam bem. Osib qalieqab, ni e qalaqalaimbeqnum dego kere ni ijo segi tamo unğasari nanği qalaqalainjreqnum.

²⁴ “O Abu, tamo unğasari ni na ebem qaji qure e sqai di nanği dego e ombla qure dia sqom. E deqa ni pailmonum. Nanği e ombla sosibqa ñam koba ni na ebem qaji di unqajqa deqa ti e ni pailmonum. Nami ni mandam atosaisosimqa ñam koba di e ebem. Di kiyayaqa? Ni na e qalaqalaimboqnem deqa. ²⁵ O Abu, ino kumbra kalil tulañ bole tiñtiñ. Mandam qaji tamo unğasari nanği ni

qa qaliesai. Ariya e ni qa qalie bole. Ijo segi tamo ungasari nanği dego ni qa qalie bole. Deqa nanği qalieonub, ni na e qariñbonam bem. ²⁶ E ino ñam nanği osornjroqnem. Nanği olo osornjrqai. Yimqa ni na e qalaqalalibeqnum dego kere nanği ino qalaqalaiyo kumbraq di sqab. Amqa e segi nanği koba na sqom.”

18

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanžo banq di atej

¹ Yesus a degsi Qotei pailyosiq koboonaqa a na aqa anğro nanği joqsiqa koba na walwelosib Kidron ya dosib taqal beiq aisib nañu agu beiq di soqneb. ² Bati gaigai Yesus aqa anğro nanği koba na nañu agu dia korooqneb. Deqa Yesus aqa anğro Judas agi Yesus osim jeu tamo nanžo banq di atqas qaji a nañu agu di qaliesoqnej. ³ Deqa a na qaja tamo gargekoba nanği wanjal ti lam ti sebru ti elenonab joqsiqa nañu agu deq gileb. Atra tamo kokba ti Farisi ti nanği na nanği qariñnjrnab Yesus ojqa gileb. Rom nanžo qaja tamo qudei dego nanği koba na gileb. ⁴ Gulbe kalil Yesus aqaq di brantqas qaji di a nami qaliesoqnej. Deqa qaja tamo nanği aqaq bonabqa a nanžo areq aisiqa nenemnjrej, “Ninği yai qa bonub?”

⁵ Onaqa nanği na kamba minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.” Onaqa Yesus na minjrej, “E agiende.” Judas agi Yesus osiqqa qaja tamo nanžo banq di atej qaji a nanği koba na tigelesoqneb. ⁶ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusibqa qore na ululoñosib ñereñeb.

⁷ Onaqa Yesus na olo nenemnjrej, “Ninği yai qa bonub?” Onaqa nanği na minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.” ⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “E nami mernjonum, e agiende. Ninği e qa bonub di e segi ojij. Ijo anğro nanği uratnjrib gileb.” ⁹ Yesus a nanği degsi minjrej deqa aqa anjam bei nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi a nami endegsi marej, “O Abu, tamo nanği ni na ebem qaji bei e uratit padalqasai.”

¹⁰ Onaqa jeu tamo nanği Yesus ojeqnab Saimon Pita na aqa sebru osiqa atra tamo gate aqa kanğal tamo bei gateq di qalqajqa waiyej grotosiqa dabkala segi gentetej. Kanğal tamo di aqa ñam Malkus. ¹¹ Onaqa Yesus na Pita minjej, “Ino sebru olo ate. E jaqatinj koba oqai. Jaqatinj di ya uge uyo bul. Di uyqai. Ijo Abu na merbej, ‘Ni jaqatinj di oqam.’”

Qaja tamo nanği Yesus ojsib Anas aqa talq osib aiyeb

¹² Onaqa qaja tamo nanği ti nanço gate koba a ombla na Yesus ojsib aqa bañ tonteteb. ¹³ Osib Kaiafas aqa sou Anas aqa talq osib aiyeb. Kaiafas a wausau deqa Juda nanço atra tamo gate soqnej. ¹⁴ Agi a nami Juda tamo kokba nanği minjrej, “Tamo qujai a tamo unğasari kalil nanği qa moiğas di kere.”

Pita a marej, “E Yesus aqa anğro sai”

¹⁵ Qaja tamo nanği Yesus osi aiyeqnabqa Saimon Pita a qoreq na Yesus dauryosiq aiyej. Yesus aqa anğro bei dego a dauryosiq aiyej. Anğro di atra tamo gate a qalie. Deqa a Yesus dauryosiq torei jeñ miligiq gilsiq atra tamo gate aqa talq

di brantej. ¹⁶ Ariya Pita a siranme qala oqeq di tigelesoqnej. Onaqa Yesus aqa angro agi atra tamo gate a qaliesoqnej qaji a na siranme taqato uña minjnaqa odyonaqa Pita osiq ombla na jeñ miligiq gilsib tal qalaq di tigelesoqneb. ¹⁷ Onaqa siranme taqato uña a na Pita nenemyej, “Ni Yesus aqa angro kiyo?” Onaqa Pita na kamba minjej, “Eo. E aqa angro sai.” ¹⁸ Kangal tamo nanği ti tal taqato tamo nanği ti yornjrnaqa ñam tunguyosib ñamyuwo areq di tigelesosib ñam yoroqneb. Onaqa Pita a dego bosiq nanği koba na tigelesosib ñam yoroqneb.

Atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nenemyoqnej

¹⁹ Bati deqa atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nenemyoqnej. Yesus aqa angro nanği qa ti aqa anjam a na tamo unğasari nanği minjroqnej qaji deqa ti nenemyoqnej. ²⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E boleq di tamo unğasari nanği anjam minjroqnem. E bati gaigai Qotei tal miligiq di, atra tal miligiq di, Juda nanço koro sawaq di anjam palontoqnsim minjroqnem. E uliosim anjam minjrosaiioqnem. ²¹ Deqa ni kiyaya e nenemkobaibeqnum? Tamo unğasari ijo anjam quonqeb qaji nanği segi nenemnjrinqa nanği na mermqab. E anjam minjroqnem qaji di nanği qalie.”

²² Yesus a atra tamo gate degsi minjnaqa qaja tamo bei Yesus aqa areq di tigelesoqnej qaji a bañ lubtosiqa Yesus aqa ulatamuq di qalej. Osiqa minjej, “Ni kiyaya atra tamo gate aqa medabu ojonum?” ²³ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E anjam maronum endi gisanamqa ubtosim merbe. Ariya ijo anjam boleanqa ni kiyaya e lubonum?”

24 Onaqa Anas na aqa qaja tamo nan̄gi minjrinaqa Yesus osib atra tamo gate Kaiafas aqaq gileb. Yesus aqa bañ tonto qorbi sonaq osi gileb.

Pita a olo marej, “E Yesus aqa an̄gro sai”

25 Saimon Pita a n̄amyuwo areq di tigelesosiq n̄am yoreqnaqa tamo qudei na minjeb, “Ni dego Yesus aqa an̄gro bei kiyo?” Onaqa Pita a saidosiq minjrej, “Eo. E aqa an̄gro sai.”

26 Onaqa atra tamo gate aqa kan̄gal tamo bei na Pita minjej, “E ni kiyo Yesus ombla nañu aguq di sonam numonum?” Tamo di agi Pita na tamo dabkala gentetej qaji aqa was. 27 Onaqa Pita a olo saidosiq minjej, “Di e sai.” Pita a degsi gisañjoqalubtonaqa tuwe anjamej.

Juda tamo kokba nan̄gi na Yesus osib Pailat aqa talq gileb

28 Onaqa nobqolo malu qameqnaq Juda tamo kokba nan̄gi na Kaiafas aqa talq dena Yesus osib Rom nan̄go mandor Pailat aqa tal kobaqujaq gileb. Nan̄gi tal miligiq gilosai. Nan̄gi endegsib are qaleb, “Pailat a Juda tamo sai. A sawa bei qaji tamo. Deqa iga aqa tal miligiq gilqa getento. Gago dal anjam degsi unu. Iga aqa tal miligiq gilqom di iga une ti sqom. Deqa gago yori bati koba brantimqa iga in̄gi uyqa keresaiigwas.” Nan̄gi degsib are qalsib deqa nan̄gi Pailat aqa tal miligiq gilosai. 29 Nan̄gi oqeq di tigelesonabqa Pailat a segi oqedosiq nan̄goq di brantej. Brantosiqā nenemnjrej, “Tamo endi aqa une kiye qa nin̄gi a osib ijoq bonub?” 30 Onaqa nan̄gi na Pailat minjeb, “Tamo endi a kumbra uge yosai qamu iga inoq osi bosai qamu.”

³¹ Onaqa Pailat na olo minjrej, “Ningi a olo osi aisib nunngo segi dal anjam na aqa une qa pegiyiy.” Onaqa nanngi na kamba Pailat minjeb, “Iga Juda tamo. Deqa iga na tamo moyotqa kere-sai.” ³² Nanngi Pailat degsib minjeb deqa anjam bei Yesus a nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi Yesus a gam kiye na moiqas di a segi nami ubtej.

³³ Onaqa Pailat a olo puluosiqa aqa tal miligiq gilsiq aqa qaja tamo nanngi minjrnaqa nanngi na Yesus osib aqa areq beb. Bonabqa Pailat na nene-myej, “Ni Juda nanngo Mandor Koba e?” ³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni ino segi areqalo na anjam di merbonum kiyo tamo qudei na e qa saimonub qusim anjam di merbonum kiyo? Ni e merbe.” ³⁵ Onaqa Pailat na olo minjej, “E Juda tamo e? Sai. Ni que. Ino segi leŋ agi Juda nanngi ti atra tamo kokba ti nanngi na ni osib ijoq bonub. Deqa ni merbe. Ni une kiye yonum deqa ni osi bonub?”

³⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E mandam qaji mandor sosai. Degsi so qamu Juda nanngi na e oje-qnab ijo wau tamo nanngi njiriŋosib qoto itnjreb qamu.” ³⁷ Onaqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Ni bole mandor e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od, ni kere merbonum. E mandor. E anjam bole ubtqajqa deqa mandamq aisim ŋambabem. Tamo kalil anjam bole dauryeqnub qaji nanngi ijo anjam queqnub.” ³⁸ Onaqa Pailat na nenemyej, “Anjam bole di kiye?”

Juda nanngi na Pailat minjeb, “Ni Yesus ŋamburbasq di qame!”

Pailat a degsi marsiqa olo oqedosiqa Juda tamo kokba nanjoq gilsiq a minjrej, “E tamo endi aqa jejamuq di une bei unosai. ³⁹ Deqa e nunjo kumbra bei dauryqai. Wausau gaigai nunjo yori bati koba branteqnaqa e na tamo qujai tonto talq dena uratoqnsim engeqnum. Deqa ningi na merbiy. Wausau endeqa e tamo yai uratosiy engwai? E Juda nanjo mandor endi uratosiy engwai e?” ⁴⁰ Onaqa Juda tamo kokba nanji olo tulan saidosib minjeb, “Ni a uratim oqedaiq. Tonto tamo Barabas a uratim oqedem.” Nanji Pailat degsib minjeb. Barabas a lej ojo tamo.

19

¹ Onaqa Pailat a Yesus osiqa aqa qaja tamo nanjo banq di atsiqa minjrej, “Ningi Yesus bu toqon na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nanji na Yesus osib bu toqon na kumbainyeb. ² Kumbainyosib koboonaqa nanji na sil luwit osib lulumosib dena mandor kokba nanjo gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb. Osib gara jugo olekoba lent mandor kokba nanji gaigai jigeqnub deqaji bei osib Yesus jigeteb. A segi qa Mandor Koba maroqnej deqa nanji na kumbra degyeb. ³ Osib nanji Yesus aqa areq bosib a misilinjoqnsib gisan na binjoqnsib minjoqneb, “O Juda nanjo Mandor Koba, kaiye.” Nanji degsib Yesus misilinjoqnsib ban lubtosib aqa ulatamuq di qaloqneb.

⁴ Onaqa Pailat a olo aqa talq dena oqedosiqa Juda tamo kokba nanji minjrej, “Ningi uniy. E Yesus aqa jejamuq di une bei yala unosai bole sai. Ningi di qalieqajqa deqa e Yesus olo nunjoq osi

bonum.” ⁵ Degsi minjrnaqa Yesus a oqedej. Gate tatal sil luwit na gereiyosib aqa gateq di ateteb qaji de ti gara lent a jigeteb qaji de ti qorbi oqedej. Onaqa Pailat na minjrej, “Ningi tamo endi uniy.”

⁶ Degsi minjrnaqa atra tamo kokba ti nanngo qaja tamo nanngi ti Yesus unsibqa nanngi murqumyoqnsib Pailat wainyoqnsib minjoqneb, “Ni a namburbasq di qame! Ni a namburbasq di qame!” Onaqa Pailat na minjrej, “Ningi segi na Yesus osib namburbasq di qamiy. E aqa jejamuq di une bei unosai.” ⁷ Onaqa Juda tamo kokba nanngi na olo Pailat minjeb, “Yesus a segi qa marqo, ‘E Qotei aqa Niri.’ Aqa une deqa a moyiem. Gago dal anjam degsi unu.”

⁸ Onaqa Pailat a nanngo anjam di qusiqa a tulan ulagetej. ⁹ Osiqa a olo Yesus osiq tal miligiq gilsiq nenemyej, “Ni sawa qabe qaji? Ni e merbe.” Onaqa Yesus a mequmesoqnej. A na kamba anjam bei Pailat minjosai. ¹⁰ Deqa Pailat na olo minnej, “Ni anjam bei merbqasai e? Ni que. E tamo kobaquja. Deqa e ni uratmit ni gilqam. E ni uratmqasai di ni namburbasq di gainosim moiqam. Ni degsi poimosai e?”

¹¹ Onaqa Yesus na Pailat minnej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na ni singila emosai qamu ni e gulbe bei ebqa keresai qamu. Deqa ino une kiñala. Ariya atra tamo gate agi e ojsiq ino banq di atqo qaji aqa une kobaquja.” ¹² Yesus na Pailat degsi minjnaq qusiqa olo oqedosiqa Juda tamo kokba nanngi minjrej, “Ungum. E Yesus uratit gilqas.” A nanngi degsi minjreqnaqa nanngi na olo tulan saidoqnsib murqumyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus uratim gilaiq. Ni a uratqam di ni mandor koba Sisar

aqa wau tamo bolesai. Yesus a marqo, ‘E segi mandor koba.’ A degsi marqo deqa a na Sisar jeu atqo.”

¹³ Nanġi na Pailat degsib minjeqna b qusiqa a olo Yesus osiq oqedosiqa aqa awo jaram kobaq di awoej. Pailat a gaigai tamo nanġo une qa peginjrqqa oqnsiq dia awooqnej. Jaram so qaji sawa di aqa ñam Meniġ Bijal. Hibiru anjam na “Gabata” mareqna b. ¹⁴ Juda nanġo yori bati koba brantqa laqnej deqa yori bati aqa inġi inġi kalil gereiyosib atna b soqnej. Seġ bati 12 onaq qanam jigeej. Deqa Pailat na Yesus osiqa Juda tamo kokba nanġi minjrej, “Niġi nuġo mandor koba uniy.” ¹⁵ Onaqa nanġi tulaġ lelejoqnsib minjoqne b, “Ni a taqal waiy! Osim ħamburbasq di qame!” Onaqa Pailat na nenemnjrej, “E nuġo mandor koba osiy ħamburbasq di qamqai e?” Onaqa atra tamo kokba nanġi na kamba minjeb, “Gago mandor bei saiqoji. Gago mandor qujai agi Sisar.” ¹⁶ Onaqa Pailat a nanġo areqalo dauryosiqa Yesus osiq nanġo baġq di atsiqa minjrej, “Niġi na Yesus osib ħamburbasq di qamiy.”

Yesus a ħamburbasq di gaiġej

¹⁷ Pailat a Juda tamo kokba nanġi degsi minjnaqa qaja tamo nanġi Yesus osib aqa qawarq di aqa segi ħamburbas atetosib a baġ ojsib Jerusalem uratosib osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Tamo Gate Tanu di branteb. Ñam di Hibiru anjam na “Golgota” mareqna b. ¹⁸ Di brantosib Yesus osib ħamburbasq di qame b. Tamo aiyel dego ħamburbasq di qamelenjeb. Yesus a ambleq di tigeltosib tamo

bei aqa ban qonanq di tigeltēb. Bei aqa ban woq di tigeltēb.

¹⁹ Onaqa Pailat a anjam bei nengrenyosiq namburbas mutu gogeq di atej. A endegsi nengrenyej, “Yesus Nasaret qaji a Juda nango Mandor Koba.” ²⁰ Sawa agu Yesus namburbasq di gainteb qaji di Jerusalem jom. Deqa Juda tamo ungasari gargekoba nanqi gile beoqnsib anjam Pailat na nengrenyej qaji di sisiyoqneb. Anjam di Hibru anjam na ti Rom nango anjam na ti Grik nango anjam na ti turtosiq nengrenyej. ²¹ Onaqa Juda nango atra tamo kokba nanqi na Pailat minjeb, “‘Yesus a Juda nango Mandor Koba’ anjam degsi nengrenyaim. ‘A marej, “E Juda nango Mandor Koba,” ’ anjam degsi nengrenyej.”

²² Onaqa Pailat na minjrej, “Unqum. E anjam nengrenyonum degesoqnem.”

²³ Ariya qaja tamo nanqi na Yesus namburbasq di qamsibqa aqa gara elenqa marsib giltelenēb. Giltelenosib tumbol qolqe ateb. Aqa gara jugo olekoba di gara banga qujai na gereiyeb. Gara banga bei na totoryosai. Gara di tulan boledamu. ²⁴ Deqa qaja tamo nanqi segi segi qairosib mareb, “Iga gara di bumbranyqasai. Iga meniḡ silali alanonam tamo yai aqa meniḡ na bunjrqas a na gara di oqas.” Degsib marsib meniḡ silali alanēb. Nanqi kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu brantej. Anjam agiende, “Nanqi ijo gara elenqa marsib giltelenqab. Giltelenosib meniḡ silali alanqab.”

²⁵ Yesus aqa ai wo aqa ai yala wo namburbas utruq di tigelesoqneb. Maria Makdala qure qaji

wo Klopas aqa ḡauḡ Maria wo naḡgi aiyel dego bosib koba na tigelesoqneb. ²⁶ Onaqa Yesus a tirosiqa aqa ai wo aqa aḡgro aḡi a tulaḡ qalaqalaiyoqnej qaji de wo ḡamburbas utruq di tigelesonab unjrsiqa aqa ai metosiq minjej, “O ai, di ino aḡgro.” ²⁷ Osiqa aḡgro di minjej, “Di ino ai.” Onaqa bati qujai deqa aḡgro dena Yesus aqa ai osiqa aqa segi talq di ombla sosibqa taqatoqnej.

Yesus a moiyej

²⁸ Yesus a qalieej, wau kalil aqa Abu na yej qaji di kobotej. Osiqa marej, “E ya qarbaqo.” A degsi marej. Di kiyayaqa? Qotei aqa anjam bei nenḡrenq di so qaji di aqa damu brantqajqa deqa. ²⁹ Onaqa qaja tamo naḡgi Yesus aqa anjam di qusibqa gara ḡeḡgi bei osib wain isa kobaq di tuqteb. Tuqtosib ḡamtaḡ bei aqa dani osib mutuq di gara ḡeḡgi qosisib osib Yesus anaiyqajqa soqtosib aqa medabuq di ateb. Wain di ya nobu bei ḡamburbas utruq di nami atnab soqnej qaji dena tigsib Yesus anaiyeb. ³⁰ Onaqa Yesus a wain isa koba di uysiqa marej, “Bini e ijo wau kobotonum.” Degsi marsiqa aqa gate gulainosiqa mondor titosiq moiyej.

Qaja tamo bei na Yesus aqa jar baḡqaq di qamej

³¹ Juda naḡgo yori bati koba brantqa laqnej deqa yori bati aqa iḡgi iḡgi kalil gereiyosib atnab soqnej. Nebe yori bati. Deqa Juda naḡgi mareb, “Iga yori bati qa tamo naḡgi ḡamburbasq di uratnrim sqasai.” Osib naḡgi Pailat aqa areq bosib minjeb, “Ni ino qaja tamo naḡgi minjrimqa gilsib tamo ḡamburbasq di gaḡnejunub qaji naḡgo siḡa gentetnribqa urur moreḡabqa osib subq atqab.” ³² Onaqa Pailat a naḡgo anjam di qusiqa odosiq

aqa qaja tamo qudei qarinjrnraq gilsib tamo aiyel Yesus koba na namburbasq di gainesoqneb qaji nango singa gentetnjreb. ³³ Osib Yesus aqa areq gilsib uneb a nami moiyej. Deqa nanqi aqa singa gentosai. ³⁴ Onaqa qaja tamo bei na aqa qaja osiq Yesus aqa jar banqaq di qamnaq len ti ya ti aiyej. ³⁵ Nanqi kumbra di yonabqa e ijo segi namdamu na unem. E kumbra deqa saocnsim laqnum. E segi qalieonum, ijo anjam bole. Deqa ninqi qusib nungo areqaloq di singilatiy. ³⁶ Qaja tamo nanqi kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nenqrenq di so qaji di aqa damu brantej. Agi endegsib nenqrenyeb, “Nanqi aqa tanu bei gentqasai.” ³⁷ Qotei aqa anjam bei dego aqa damu brantej. Anjam agiende, “Nanqi qaja na aqa jar banqaq di qamsibqa a koqyesqab.”

Tamo aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub bunujq di ateb

³⁸ Onaqa tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiqa Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A Yesus dauryoqnej qaji. A Juda tamo kokba nanqi ulainjrsiq deqa uliosiq Yesus dauryoqnej. A boleq di dauryosaiognej. Ariya a Pailat aqa areq gilsiq a nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na Josep odyonaqa a Yesus aqa jejamu osiq subq atqa gilej. ³⁹ Nikodemus agi nami qolo Yesus aqaq gilej qaji a dego Josep ombla na Yesus aqa jejamu osib subq atqa gileb. Nikodemus a gilqa osiqa nam so aqa ya quleq ti utru aiyela turtosiq gereiyosiq osi gilej. Nam so aqa ya di aqa gulbe 30 kilogram. ⁴⁰ Onaqa

nanği aiyel Yesus aqa jejamu osib gara boledamu na dalaosib ñam so aqa ya di osib aqa jejamuq di liyeb. Juda nanği na tamo subq atqa oqnsib degyeqñub.

⁴¹ Sawa Yesus ñamburbasq di qameb qaji qalaq di nañu agu bei soqnej. Nañu agu dia sub bunuj bei soqnej. Sub dia nami tamo bei atosaisoqñeb.

⁴² Sub di isaq di sosai. A jojom di soqnej. Juda nanžo yori bati aqa inği inği kalil gereiyqa bati brantej deqa nanği aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub miligiq di jugeb.

20

Yesus a subq na tigelej

¹ Yesus a subq di sonaq yori batiej. Olo nebeon-aqa nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji a tigelosiqqa Yesus aqa subq gilej. Gilsiq ñam atej meniñ kobaquja sub me getenteb qaji di waqosiq taqal di sonaq unej. ² Unsiqa olo puluosiq urur ti aisiq Saimon Pita wo Yesus aqa anğro agi a tulan qalaqalaiyoqnej qaji de wo nanği aiyel itñrsiqqa minjrej, “Gago Tamo Koba aqa jejamu subq dena osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di iga qalie-sai.”

³ Degsi minjrnaqa Pita anğro de wo nanği anjam di qusibqa Yesus aqa sub unqajqa gileb.

⁴ Nanği aiyel gurgurosib giloqnsib anğro dena Pita bunyosiqqa namoosi gilsiq subq di brantej. ⁵ Osiq sub meq di tigelosiqqa miligi tirosiq gara Yesus dalaeb qaji di sonaq unej. A sub miligiq aiyosai.

⁶ Onaqa Saimon Pita a bunuqna bosiq torei sub miligiq aiyej. Aisiq a dego gara Yesus dalaeb qaji

di unej. ⁷ Gara mutu bei Yesus aqa gate qoseteb qaji di lubosiq taqal beiq di sonaq unej. Gara mutu di gara qudei ti turtosiq sosai. A segiq di soqnej. ⁸ Onaqa angro namo subq di brantej qaji a dego sub miligiq aiyej. Aisiq gara di unsiq marej, “Bole.” ⁹ Bati deqa nanqi aiyel Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di aqa utru geregere poinjrosaisoqnej. Anjam agiende, “Kristus a olo subq na tigelqas.” ¹⁰ Ariya nanqi olo puluosib nanqo qureq aiyej.

Maria Makdala qaji a Yesus unej

¹¹ Onaqa Maria a sub qalaq di tigelesosiq akamoqnej. Akamoqnsiq sub miligi tirej. ¹² Tirosiqa lañ angro aiyel sub miligiq di sonab unjrej. Nanqi gara qat jigsib Yesus nejoteb qaji lumeq di awesoqneb. Bei gateqsi bei siñgaqsi awesoqneb. ¹³ Awesosibqa Maria minjeb, “Unqa, ni kiyaga akameqnum?” Onaqa minjrej, “Nanqi ijo Tamo Koba osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di e qaliesai.” ¹⁴ Maria a nanqi degsi minjrsiq bulosiq aqa qoreq di Yesus a tigelesonaq unej. A qaliesai, di Yesus.

¹⁵ Onaqa Yesus na Maria minjej, “O unqa, ni kiyaga akameqnum? Ni yai unqa bonum?” Onaqa Maria a are qalej, “Tamo endi a nañu agu taqateqnu kiyo?” Degsi are qalsiq minjej, “Ni na kiyo ijo Tamo Koba osim sawa qabia atonum di merbimqa e gilsiy oqai.” ¹⁶ Onaqa Yesus na minjej, “O Maria.” Degsi minjnaqa Maria a Yesus qa poiyoñaqa areiyosiq minjej, “O Rabonai.” Di Hibru anjam. Aqa damu, “O Qalie Tamo Koba.” ¹⁷ Onaqa Yesus na Maria minjej, “E ijo Abu aqaq

oqosaiunum deqa ni e ojaim. Ni ijo was nanqoq gilsim endegsi minjre, “Yesus a marqo, “E ijo Abu aqaq olo oqwai. Ijo Abu agi nunqo Abu dego. Ijo Qotei agi nunqo Qotei dego.” ’ Ni gilsim nanqi degsi minjre.”

¹⁸ Onaqa Maria Makdala qaji a Yesus aqa anjam di qusiqa gilsiq Yesus aqa anqro nanqi itnjrsiqa minjrej, “E gago Tamo Koba a unonum.” Osiqa anjam kalil Yesus na minjej qaji di olo nanqi sainjrej.

Yesus aqa anqro nanqi na a uneb

¹⁹ Yori bati koboosiq bilaqtonaqa Yesus aqa anqro nanqi tal bei gogetosib siranme kalil qandimtelenosib warum miligiq di soqneb. Nanqi Juda tamo kokba nanqi ulainjrsib deqa degyeb. Onaqa bati qujai deqa Yesus a tal miligiq di brantosiqa nanqo ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo anqro, ningi are lawo soqniy.” ²⁰ Osiqa aqa ban ti jar banga ti nanqi osornjrej. Onaqa nanqi kalil Tamo Koba a unsibqa tulan areboleboleinjrej.

²¹ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ningi are lawo soqniy. Ijo Abu na e qarinqej dego kere e ningi qarinqeqnum.” ²² Yesus na aqa anqro nanqi anjam degsi minjrsiqa aqa mondor puynjrsiqa minjrej, “Ningi Qotei aqa Mondor Bole oiy. ²³ Ningi tamo unqasari nanqo une kobotetnjrqab di Qotei a dego nanqo une kobotetnjrqas. Ariya ningi tamo unqasari nanqo une kobotetnjrqasai di Qotei a dego nanqo une kobotetnjrqasai.”

Tomas a Yesus unej

²⁴ Yesus a nanqoq di brantej di Tomas a nanqi koba na sosai. Tomas a Yesus aqa anqro 12 deqaji bei. Aqa ñam bei Didimus. ²⁵ Onaqa Yesus

aqa angro nan̄gi gilsib Tomas itosib minjeb, “Iga gago Tamo Koba a unonum.” Degsi minjnabqa a nan̄go anjam di qunaq ugeiyonaq minjrej, “E ijo n̄amdamu na Yesus aqa baŋ bile tutu na qameb qaji pirigi di unsiy ojqaɪ di e marqai, ‘Bole.’ E aqa jar baŋga qaja na qameb qaji pirigi di dego unsiy ojqaɪ di e marqai, ‘Bole.’ E unqasai di e bole qa marqasai.”

²⁶ Ariya bati 7 koboonaqa Yesus aqa angro nan̄gi olo tal miligiq di soqneb. Tomas a dego nan̄gi koba na soqneb. Siran̄me kalil qandimesonabqa Yesus a tal miligiq di brantosiqa nan̄go ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo angro, ningi are lawo soqniy.” ²⁷ Osiqa Tomas minjej, “O Tomas, ni ino baŋ gei na ijo baŋ bile qameb qaji pirigi ojsim unime. Ino baŋ waiyosim ijo jar baŋga qameb qaji pirigi dego oje. Areqalo aiyeltaim. Areqalo qujaitosim e qa ino areqalo singilat.” ²⁸ Onaqa Tomas na Yesus minjej, “O Yesus, ni ijo Tamo Koba. Ni ijo Qotei dego.”

²⁹ Onaqa Yesus na olo Tomas minjej, “Ni ino n̄amdamu na e nubsim deqa ino areqalo e qa singilatonum e? Ariya tamo un̄gasari nan̄go n̄amdamu na e nubosaieqnub qaji nan̄gi e qa nan̄go areqalo singilatqab di nan̄gi tulan areboleboleinjqas.”

Jon a anjam endi nen̄gren̄yej di aqa utru

³⁰ Yesus a Qotei aqa maŋwa tulan̄ gargekoba aqa angro nan̄go n̄amdamuq di yoqnej. E aqa maŋwa quja quja segi buk miligiq endi nen̄gren̄yonum. ³¹ E anjam endi nen̄gren̄yonum. Di kiyaaqa? Ningi sisiyosib Yesus qa nun̄go areqalo singilatosib a bole

Kristus Qotei aqa Niri degsi poingwajqa deqa. Osib ninği Yesus aqa ñam na nãmbile gaigai sqajqa deqa.

21

Yesus aqa anğro 7 nanği na Yesus uneb

¹ Onaqa bati bei Yesus a Taiberias ya agu qalaq di sosiqa aqa anğro nanğoq di olo brantej. E deqa kiñala saqai. ² Ya agu qalaq di Yesus aqa anğro 7 nanği soqneb. Anğro bei Saimon Pita. Bei Tomas aqa ñam bei Didimus. Bei Nataniel. Nataniel aqa qure utru Kana. Kana a Galili sawaq di unu. Sebedi aqa niri aiyel nanği dego ya agu qalaq di soqneb. Ariya Yesus aqa anğro aiyel dego nanği koba na soqneb. ³ Onaqa Saimon Pita na nanği minjrej, “E qe oqajqa deqa kakan waiyqa aiyeqnum.” Onaqa nanği na minjeb, “Iga kalil koba na aiqom.” Degsi minjsib nanği koba na aisib qobun gogetosib ya robuq oqsib kakan waiyoqneb. Di qolo. Waiyeq nab nebeej. Nanği qe bei osai bole sai.

⁴ Nobqolo ambru nanği qobun miligiq di sosib ñam ateb Yesus a alile di tigelesonaq uneb. Nanği qaliesai, di Yesus. ⁵ Deqa a na nenemnrej, “O ijo anğro, ninği qe onub e?” Onaqa nanği na minjeb, “Eo. Iga qe osai.” ⁶ Onaqa minjrej, “Ninği qobun aqa qala bei ban woq di kakan waiyiy. Waiyosib ninği qe oqab.” Onaqa nanği Yesus aqa anjam di dauryosib ban woq di kakan waiyeb qe tulan ani eb. Qe di tulan gargekoba deqa nanği na soqtosib qobun gode di atqa keresaiinjrej.

⁷ Onaqa Yesus aqa anğro agi a tulan qalaqalaiyoqnej qaji a na Pita minjej, “Tamo di gago Tamo

Koba.” Onaqa Saimon Pita a anjam di qusiqa aqa gara jugo wauqa osiq piqtej qaji di olo jigsiqua qobuñ dena prugosiq yaq aisiq qawainosiq Yesus aqa areq gilej. ⁸ Yesus aqa angro qobuñ miligiq di soqneb qaji nanği alile jojom 100 mita. Deqa kakan qe na maqesonaq nanği qobuñ na titosib aisib alile di tiryeb.

⁹ Alile di tiryosib nam ateb di Yesus a nami nam tunğuyosiq qe koitonaq namyuwoq di sonaq uneb. Bem qudei dego sonaq uneb. ¹⁰ Deqa Yesus na minjrej, “Ninği qe onub di qudei osi boiy.”

¹¹ Onaqa Pita a olo qobuñ gogetosiq kakan qe ti titosiq alile di atej. Qe di kokba. Qe kalil sisiyeb 153. Di qe gargekoba. Ariya kakan yala branosai.

¹² Onaqa Yesus na minjrej, “Ninği bosib inği uyi.” Angro bei na yala nenemyosai, “Ni tamo yai?” Degosai. Nanği qalie, di nanço Tamo Koba.

¹³ Onaqa Yesus a namyuwo jojomyosiq bem ti qe ti di osiq nanği anainjronaq uye.

¹⁴ Yesus a subq na tigelosiq aqa angro nançoq di brantoaiyeltej. Bini qalubqo.

Yesus na Pita minjej, “Ni ijo kaja du du nanği gereinjriime”

¹⁵ Nanği inği uynab koboonaqa Yesus na Saimon Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa niri, ni ijo angro kalil nanği bunjrsimqa ni segi e tulan qalaqalaibeqnum e?” Onaqa Pita na minjej, “Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni ijo kaja du du nanği gereinjriime.”

¹⁶ Osiqa olo Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa niri, ni e tulan qalaqalaibeqnum e?” Onaqa Pita

na minjej, “Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni ijo kaja nanği taqatnjrime.”

¹⁷ Osiqa olo nenemyej, “O Saimon, Jon aqa njiri, ni e qalaqalaibeqnum e?” Yesus na Pita anjam di nenemyoqalubtej deqa Pita a are gulbeiyonaq minjej, “O Tamo Koba, ni kumbra kalil qa qalie. Deqa ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na olo minjej, “Ni ijo kaja nanği gereinjime.”

¹⁸ “O Pita, e bole mermqai. Ni angro wala sosimqa ni ino segi areqalo dauryoqnsim sawa ni gilqajqa are soqnej qaji deq giloqnem. Ariya bunuqna ni qeliosimqa ino ban aiyel soqtim tamo bei na ni tontmosim sawa ni gilqajqa asgimqas qaji deq osi gilqas.” ¹⁹ Pita aqa moiqajqa gam di Yesus na ubtosiq degsi minjej. Pita a gam dena moiym Qotei aqa ñam goge oqwas. Pita a di qalieqajqa deqa Yesus na degsi minjej. Osiqa Pita minjej, “Ni e daurbe.”

Anjam getento

²⁰ Osiqa Yesus a Pita ombla walweloqnsibqa Pita a bulosiq angro Yesus na tulan qalaqalaiyoqnej qaji a nanği aiyel daurnjreqnaq unej. Angro di agi nami Yesus aqa angro nanği koba na ingi uy-oqnsibqa a Yesus beteryosiq nenemyej, “O Tamo Koba, angro yai na ni osim jeu tamo nanžo banq di atqas?” ²¹ Deqa Pita a angro di unsiqa Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, bunuqna ino angro di a kumbra kiye turqas?” ²² Onaqa Yesus na Pita minjej, “Angro di a moiyoqnsimqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim. Di ino wau sai.

Di ijo wau. Ni e daurbe.” ²³ Yesus na Pita degsi minjej. Deqa angro di a moiqasai anjam di sawa sawaq gileqnaqa Kristen was kalil nangi quoqneb. Angro di a moiqasai Yesus na Pita degsi minjosai. A na minjej, “Angro di a moiyoaisoqnimqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim.”

²⁴ Yesus aqa angro di agi e segi. E na anjam endi nengrenyonum. E ijo segi namdamu na Yesus aqa kumbra kalil endi unsim deqa nengrenyonum. Iga qalieonum, ijo anjam endi bole.

²⁵ Yesus a mandamq endi sosiqa a kumbra tulan gargekoba yoqnej. Deqa e are qalonum, Yesus aqa kumbra kalil deqa nengrenyqom di buk tulan tumbol kobaosim sawa sawa kalilq di maqosim sawa atqa keresaiqas.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2014

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585